

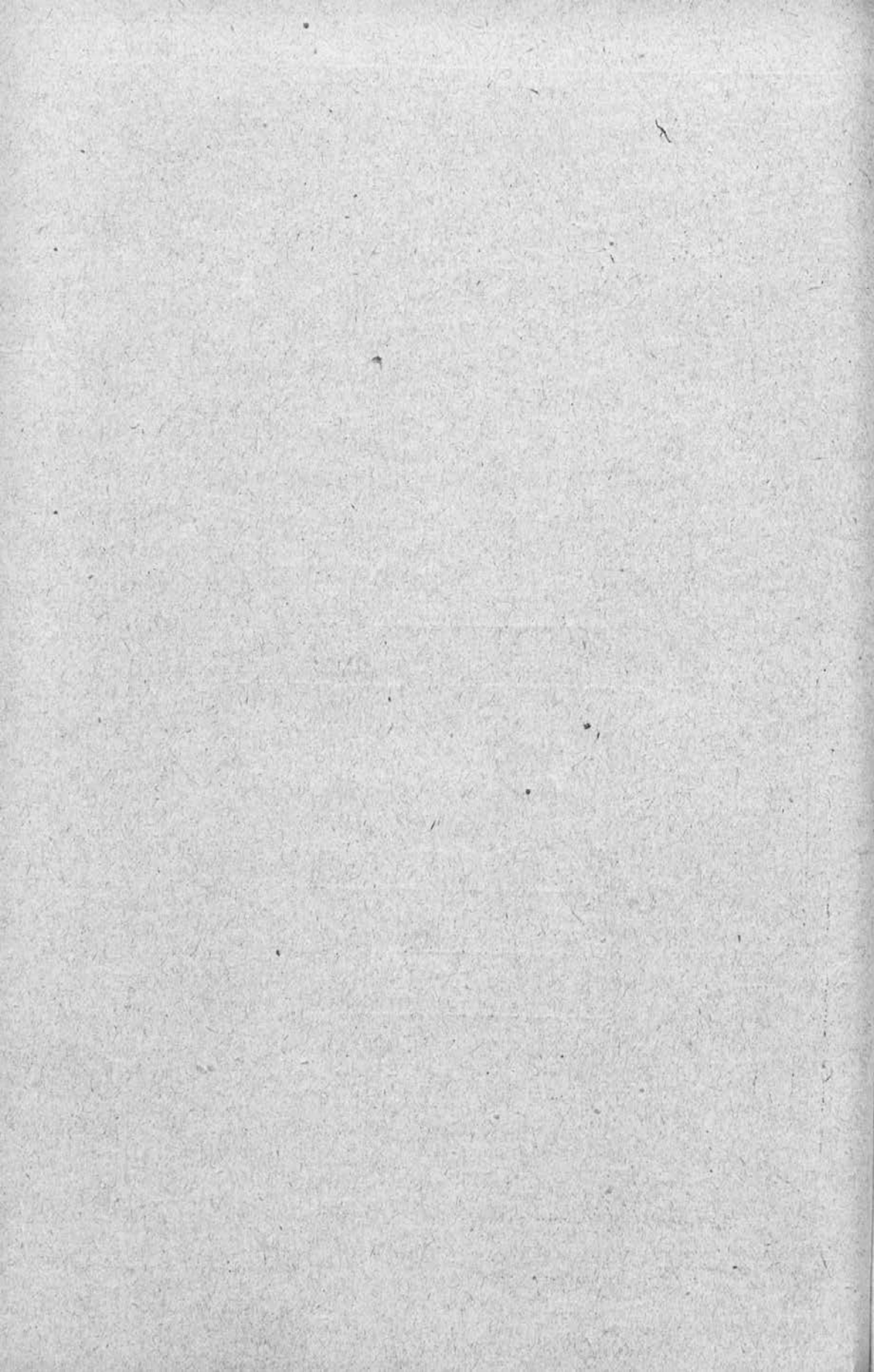

Veri, vzgoji in pouku!

SLOVENSKI UČITELJ

Glasilo slovenskih
kršč. učiteljskih in
katehetskih društev

Letnik X. Št. 8., 9.

Slovenski Učitelj

Glasiló slovenskih kršćanskih učiteljskih

::: in katehetskíh društev. :::

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik X.

V Ljubljani 15. avgusta 1909.

Štev. 8., 9.

Pedagog Foerster.

Poroča J. Samsa, kand. prof. Dunaj. — (Konec.)

Originalni angleški mislec Tomaž Carlyte (1795—1881) — tako je pričel Foerster — je rekel, da bo znak našega časa kraljestvo božje na zemlji. Sicer je danes še malo znakov, ki bi smeli iz njih sklepati na to dobo; kajti vse sile moderne kulture se v centrifugalni sili gibljejo zunaj težišča človeške duše; na površju posamnosti so, a v dno človeške duše ne segajo. A moderni človek že čuti vso onemoglost zunanje kulture, čuti po tudi svojo lastno oslabelost, ker je zavrzel edino trdno težišče vse kulture, religijo. Zgubil je enotno sintetično kulturo, zgubil stik z večnimi resnicami, etičnimi in religioznimi, katere edine morejo biti človeku vir življenja. Zato je zgubil tudi merilo in kritiko življenja. Zunanja kultura — kultura športa, estetike, erotike, dela, umstvena kultura — to so drobci, ki ga ne zadovoljujejo, ker so brez zveze, brez težišča, ker ne pridejo do njegove duše. Vsa ta kultura ne more dati človeku namena in njegovemu žavljenju ne vsebine, ker razjeda moralne elemente in ubija življenje. Vzgoja in napredek duha je človeku v pogubo, ako mu ne izobrazimo tudi srca volje, značaja. Veda brez etike in religije je pogubna. Bacon Verulamski, mož navdušen za moderno empirično metodo, je rekel: »Krščanska religija je sol, ki ohrani vedo, da ne segnije.« Zato je treba tudi izobrazbe volje, posamne človekove sile je treba združiti v eno celoto in jim dati edino pravo smer v težišče — v dušo. Umske kulture je dovolj, morda celo preveč, začeti je treba s kulturo volje, s kulturo značaja. Vrniti se je treba v staro svetišče krščanske religije in krščanske etike. — V krščanstvu najdemo najboljšo šolo za vzgojo volje in značaja. Otresti se moramo laži, da pride z omiko tudi npravnost med ljudstvo; žalostna skušnja kaže nasprotno; umsko visoko stoječi ljudje so včasih npravstveno najnižji. V vzhodnem delu Londona raste število gotovih hudobij v razmerju s starostjo šolske mladine. Tu je treba zastaviti. Šolska mladina ne dobi v šoli za življenje skoraj ničesar; ker ne dobi prepričanja, da je ves trajni uspeh v življenju odvisen od njegove lastne moralne vrednosti, ker ne ve, da je poštenje najboljša politika.

Naša šolska vzgoja ne vzgaja značajev, ker vzgoja ni enotna, ni notranja. Kulturna in religiozna kriza, ki v njej živimo, ima ravno v šoli najpogubnejše posledice: najmočnejših motivov, ki so človeku opora v najhujših razmerah življenja, ni več.

A ne samo šola mladih ljudi, tudi šola človeštva trpi vsled krize moderne kulture. Človeško življenje nima namena, zato tudi delo nima namena; zato gine delo in gine veselje. Moderni svet je pozabil, da je človek v prvi vrsti človek, to je osebnost s svojimi verskimi in moralnimi dolžnostmi, potem šele delavec, kmet, uradnik, učenjak itd. Zato treba uvesti kot geslo napis, ki ga je Foerster videl nad vrati neke zamorske delavnice v Ameriki: Nočemo narediti iz ljudi mizarjev, ampak iz mizarjev ljudi. Življenju moramo dati nov etični in religiozni temelj, etično in religiozno vsebino. V tem oziru še nismo ničesar storili. Nam vsem velja beseda, ki jo je govoril Kristus svetemu Petru: Odslej boš ljudi lovil. — Zato bi se moral vsak poklic smatrati kot vzgojni.

Če hočemo vzgojiti značaje, moramo najprej streti tiranski vpliv družbe, mode, okolice, ter dvigniti moč in vpliv posamnika. S tem je treba pričeti že v šoli. V šoli ni vse vzgojno, kar se navadno smatra kot tako. Tovarišija, družba napravi zlasti v šoli veliko hudega. Koliko nepremagljivih skušnjav za laž ima otrok v šoli — vsled socialnih ozirov. Te socialne ozire mora učitelj odstraniti, otrokom vcepiti zavest poštenja, da se bodo iz spoštovanja do samega sebe balí vsake nepoštenosti. Otroci sledo drug drugemu kot ovce v dobrem in slabem — ta socialni nagon naj učitelj tako organizira, da bodo otroci sami med seboj imeli kontrolo in dvigujočo zavest odgovornosti. Tako bo vplivu tovarišije dal pravo smer in kmalu bodo iz šole in iz življenja izginili prizori, ki jih tolikrat vidimo in morda sami na sebi doživimo, da marsikdo zataji svoje boljše prepričanje in pritrđi nasprotnemu iz strahu pred družbo. Velikanskega poguma posamnikovega nasproti mnogoštevilni družbi ne vidimo pač nikjer lepše nego v prvem krščanstvu, kjer je slabotna deklica kljubovala prepričanju in zapovedi mogočnega imperatorja in celega rimskega cesarstva. Rimski kolosej je zmaga posameznika nad družbo; in za to zmago je krščanstvo največ storilo. Mlade moči moramo tako vzgojiti, da se bodo mogle tudi v nasprotju z okolico odločiti za dobro. Učitelj mora dobre sile, ki spé v otroku, vzbuditi in jim pokazati pravo smer, jih voditi, a tako, da tudi otroci sami delajo pri tem, da se zavedajo svoje odgovornosti. Ta sistem s a m o v l a d e se je izvrstno obnesel v Ameriki in na Angleškem.* Silna raztezna moč rimskega cesarstva nam postane razumljiva, če pomislimo, da so Rimljani kot praktični psihologi postavili bogove podjarmljenih narodov na oltarje svojih svetišč. Ivan Grozni je iz istega vzroka tekmeца generala Jermaka postavil za guvernerja.

Mlad človek mora imeti svoje kraljestvo, kjer vlada in razvije v pozitivni smeri sile, ki spé v njem. Gorjé, če se te sile dvignejo hipoma brez vodilne roke učiteljeve. Tudi tu velja: »Wehe, wenn sie losgelassen«

* Tudi na Dunaju se je poskus obnesel.

. . . S tem je v zvezi problem discipline; tu imamo dva zmotna ekstrema: Na eni strani se drže načela: Zlomi voljo otrokovo, da bo živela njegova duša. S kruto silo si podvržejo otroka, a s tem uničijo njegovo subjektivno življenje, veselje do samostojnega udejstvovanja. Ta struja vidi disciplino v prazni zunanosti, v zunanjem redu. Vedno in vedno zabijajo otrokom v glavo besede: »Red, mir, tiho« itd. A otrok postane avtomat, brezčuten ali pa srdit, če vidi, da mora ubogati, ker je učitelj močnejši. Vsaka prava vzgoja je samo pomoč k samovzgoji, otrok mora sam svojo voljo premagati; in k temu naj mu učitelj pomaga.

Japonski častnik se prikloni strežniku-prostaku, ki mu prinese obed. Tudi mi moramo imeti spoštovanje do otroka, do njegove duše; ravnajmo z njim plemenito. Zato: proč s palico, ker jemlje otroku spoštovanje do samega sebe in do učitelja.

Druga, moderna struja, pa smatra pokorščino za pogubno, češ, da v otroku zamori samostojni razvoj. To je drugi ekstrem, kult individualitete. Toda ti ljudje ne vpoštevajo, da otrok ni srečen, če nima prilike, da uboga; instinktivno čuti, da se svoji volji ne more zaupati, ker je pre-slaba, da bi ga mogla voditi. Le v pokorščini ima otrok priliko že v mladosti ustvarjati ideal svojega življenja: Umiraj in živi. Umiraj nižjemu, čutnemu človeku, in živi višje, duševno življenje; kroti, uničuj svojo voljo in živela bo vedno trdnejše, popolnejše življenje. — Humaniteta, pravijo moderni, je cilj naše kulture; a humanitete ni brez vzgoje značaja. Pedagog mora združevati moč in ljubezen; pri vzgoji mora biti združena neupogljiva moška doslednost in nežna ženska ljubezen, pojmovana kot krščanska »charitas«. Taka vzgoja more otrokovo voljo osredotočiti v smeri premagovanja, samozataje, otrok pričinja razumevati globoko resnico, ki jo je izrazila pisateljica Maria Ebner Escherbach z besedami: »Die Herrschaft über den Augenblick ist die Herrschaft über das Leben.«

A vsaka krepost postane lahko pogubna strast, ako nima pred sabo nekega vzora. Kristus je najvišji ideal pedagoga, ker druží v sebi ogenj in milino, moč in ponižnost, moško resnost in nežno ljubezen. »Zato pa,« tako sklepa Foerster, »glejte na nove pedagoške pridobitve, a trdno držite, kar imate; vse pa merite z merilom večnih resnic, ne dajte se zapeljati v kulturni razdor modernih. Nikomur se ne dajte varati in vzeti stare resnice, da ni drugega temelja, na katerem mora zidati pedagogika, nego ta, ki je postavljen, Jezus Kristus.«

Tako Foerster. Ali se vam ne zdi ta govor biser v apologiji krščanske pedagogike. Po krščanskem pojmovanju je pedagogika »regimen animarum« in zato »ars artium«. Pedagogika sloni na znanstveni podlagi: kdor hoče biti dober pedagog, mora biti doma v psihologiji, metodiki, zgodovini pedagogike itd. A to še ne zadostuje; treba mu je pri tem neke prirojene nadarjenosti, spretnosti, ki si jo pridobi, če ima ljubezen do mladih, čistih duš. A najpotrebnejša mu je prava sinteza svetovnega nazarjanja; združevati mora v sebi moč in ljubezen; kdor hoče druge vzgajati, mora znati samega sebe premagati.

Disciplina v šoli in v cerkvi.

Sestavil A. Čadež.

Disciplina v šoli.

Katehizovanje v šoli zahteva prav mnogo telesnega in duševnega napora. Žal, da je ta napor dostikrat brez pravega uspeha in da seme božjega nauka zgreši rodovitna tla v srcih malih gojencev. To se dogaja tam, kjer mladina vsled nepazljivosti, razposajenosti in nereda v šoli ne sodeluje, — kjer ni discipline. Gorje vsakemu učitelju, ako nima discipline! Najboljši metodik brez discipline ne doseže dosti. Trudi se in péha, govori in vpije, svari in preti, rohani in se jezi, kaznuje in tepe, — toda vse je le bob v steno. Trpi in se muči neprimerno več, kot tovariš, ki zna disciplinirati, doseže pa dosti manj. Disterweg piše: Ni grozovitejšega, nego videti šolo brez reda in discipline. V takem zavodu najdeš tropo otrok, ki se ne uče ne zatajevanja ne vljudnosti. V taki šoli vlada mesto miru — vik, mesto pazljivosti — raztresenost, mesto posluha — nepokornost in predrznost.

Ferd. Smith pravi: Čimbolj šepava in slaba je disciplina, tem drznejše in grozotnejše se širi nedostojnost in greh.

»Kdor ima dobro disciplino, dobro uči,« kajti zbrano in redno duševno delo uspeva le na podlagi rednega obnašanja, redne poslušnosti. Kdor nima discipline, tudi ne bo vzgojil značajev za življenje. Točna ubogljivost v šoli vzgaja voljo, utrjuje vestnost ter pripravlja srca za pokorščino v socialnih, нравnih in verskih zadevah.

Ker je po splošni sodbi prvi predpogoj dobre šole dobra disciplina, hočem navesti nekoliko nasvetov, kako si jo pridobiti, oziroma ohraniti; zakaj katehet je v nevarnosti, da nereda v šoli niti ne opazi, ali trpi nered vsled napačne in škodljive dobrotljivosti, ali pa discipline sploh ne zna uvesti ali ohraniti. — Omenjam pa že naprej, da ni vse za vsako šolo, kakor ista rokavica ni za — vsako roko. Vsakdo ve, da je velik razloček med mestnimi šolami in med šolami na deželi, in zopet razloček med deškimi in dekliškimi šolami. Izmed mnogih disciplinarnih pripomočkov sem izbral splošne in najvažnejše. Najpoprej je treba vedeti, kaj izražam z besedo »disciplina«?

Ako najdeš v šoli red, mir, poslušnost in snažnost, ako se otroci obnašajo dostojno, vljudno, нравno, ako kažejo ljubezen do Boga in do bližnjega, — tedaj pravimo: razred je discipliniran.

Pred vsem povdarjam, da je dobra disciplina sad nemalega truda in prizadevanja, da je neka umetnost, ki si jo nekateri ne morejo priboriti, ker jim ni dano, ali bolje, ker so takega značaja, da si ne morejo prilastiti onih pogojev, ki so podlaga dobri disciplini. Kljub temu pa velja tudi tukaj rek: »Si non es vocatus, fac ut voceris.« Uporablaj sredstva, ogni se vsega, kar ruši disciplino, pa boš dosegel vsaj povoljne uspehe. Nikar

misliti, da je izgubljen čas, ki ga spočetka porabiš, da ustvariš red v razredu; ta zamuda bo prinesla pozneje obilne obresti, šola, ki ti že morda preseda, se ti bo iznova priljubila, kajti uprav nediscipliniranost v šoli je tista reč, ki zagreni marsikomu veselje do poučevanja.

Ako bi kdo zahteval ter rekel: »Prav kratko povej, kako se najlažje doseže disciplina,« bi bil v zadregi. Odgovoril bi mu pač, a kratek odgovor, ki pa ni zrasel na mojem zelniku, ampak sem ga izvabil od nekega gospoda, ki ima izborna disciplino, je po moji sodbi nepopolen; glasi se: »Ne jezi se, ne vpij, kar rečeš, izpolni!«

Curtman veli na kratko: »Meni se zdi da so učitelju, ki želi vzdržati disciplino, potrebne štiri glavne kreposti: p a z l j i v o s t, z m i s e l z a r e d, d o s l e d n o s t i n p r a v i č n o s t.«

Ta izrek izpolnjuje prejšnje pravilo.

Dobra disciplina je odvisna od raznih faktorjev, od višjih in nižjih sredstev. Ko iščemo pomočkov, da bi dosegli čim več uspehov pri poučevanju verskih resnic, se moramo kot poslanci božji najprej ozirati na najvišjega Učenika, Jezusa Kristusa, ki je naš prvi in najvišji vzor, ki nas je sam učil ne le najboljšo metodo, ampak tudi najboljša sredstva za vzorno disciplino.

Jezus se je sam imenoval učitelja: »Vi me kličete: Učenik in Gospod! In prav pravite, sem tudi.« Jan. 13. 13. In kot tak nas opozarja nadalje: »Zgled sem vam zapustil, da tudi vi tako storite.« Jan. 13. 15.

In katere vrline dobrega učitelja najlepše odsevajo iz življenja božjega Učenika? Svetost življenja, neutrudljiva marljivost, neizmerna ljubezen do vseh, zlasti še do otrok, potrpljenje s slabimi, pravičnost in nepristranost, lepo govorjenje, dostojno in ljubeznivo občevanje, gorečnost, priprava z molitvijo, — te in druge vrline so podelile božjemu Učniku ugled, veljavo in spoštovanje; — te lastnosti naj skuša posnemati tudi vsak vzgojitelj, pa ga bodo gojenci spoštovali in ljubili, pa mu ne bodo delali nereda. Pojdimo v podrobnost!

1. Ugled.

Katehet naj tedaj po zgledu nebeškega Učitelja skrbi najprej, da si pridobi in ohrani a v t o r i t e t o, u g l e d pri mladini; kajti kdor ima ugled, mu ne bo težko brzdati po naravi živahne in razposajene mladine.

Do ugleda mnogo pripomore katehetu seveda **duhovska čast** osobito pri gojencih, ki imajo še krščanske, verne starše. Otroci ga vidijo v cerkvi pred altarjem, na prižnici, pri najsv. opravilih in ga spoštujejo že radi tega. Dolžnost katehetova je, da to duhovsko čast ohrani pri mladini vedno v čisljih, da s svojim življenjem in obnašanjem ne omadežuje, ne ruši tega, kar ima tako veliko moč pri odgoji, da ne izpodkopa svoje duhovskega dostojanstva.

2. Priprava.

Pouk bodi z a n i m i v , zanimiv pa ne bo brez **priprave**. Jezusu, božjemu Učeniku, pač ni bilo treba, da bi se pripravljaj na učeniško službo. In vendar je šel pred svojim javnim delovanjem v puščavo, da se je s postom, molitvijo in premišljevanjem pripravil na vzvišeni poklic.

Vsak učitelj mora prvič d o b r o z n a t i , kar uči, mora si pridobiti takega znanja, ki bo tečna in lahko prebavljiva hrana za mlada, neobdelana srca. Nikdar naj bi se katehet, osobito začetnik ne izgovarjal, češ, za male že znam. Priprava za najnižje razrede je še bolj potrebna, vsaj prva leta, kot za višje razrede. Skrbna priprava bo učinila, da bo razlaga zanimiva, pouk jasen, pojasnjevanje točno, veselo in živo, pazljivost gojencev pa napeta. Tudi v tem oziru naj bo katehetu učeniško življenje Jezusovo za vzor. — Kako na lahek, zanimiv, priprost in vsemumljiv način je znal božji Učenik dopovedati in pojasniti nadnaravne, večne resnice, ali pa priporočati dotiej nepoznane čednosti! Njegovo poučevanje je bilo res vzorno in nazorno. On kaže na sebi, kakšni moramo biti, kaže zglede na drugih; postavi n. pr. otroka pred učence in poslušavce, da pojasni čednosti, ki si jih mora vsakdo prilastiti. Jezusu služi vsa природа, ko hoče kaj dokazati in raztolmačiti. Posluži se vrabca na strehi, celo las na glavi. — Lilija na polja, pezdin v očesu, vinograd, trta, figovo drevo, — vse mu prav pride, ko poučuje. Njegovo govorjenje pa je bilo razumljivo, priprosto, živo, jedrnato.

3 Govori razumljivo, priprosto.

To povdarjam, ker marsikdo izmed katehetov zaide v nerazumno in globoko modrovanje ter je sam vzrok, da so otroci nemirni in neposlušni. Veroučitelj naj se zatopi v mišljenje otrôk, prilagodi naj se nizkemu spoznavanju, slabemu razumevanju mladine; izraža naj se po otroško, poučuje naj v otroškem jeziku, potem ga bode mladina z veseljem in zanimanjem poslušala. S težkimi in visokimi izrazi se otrokov razum prehitro utruji; zanimati se začne za kaj drugega, igra se ali pa šepeta.

Tudi na **glas** je treba paziti v šoli, saj je znano, da zlasti začetniki silno vpijejo in si s tem škodujejo na zdravju, obenem pa kvarijo disciplino. Izgovor katehetov naj bo jasen in čist, časih močnejši, časih zmernejši. Ako se v šoli ne govori dovolj slišno, tedaj otroci ne umejo, slabo pazijo, ter se ne zanimajo za predmet. Ako se pa vedno kriči, pa postanejo zopet nemirni in šumni, ker jim preglasno govorjenje učiteljevo daje zato zadosti prilike.

Merilo bodi: Učitelj naj govori ravno toliko glasno, da ga z lahkoto še razumejo še učenci v najbolj oddaljeni klopi. Kar je več, je vselej nepotrebno, včasih še škodljivo.

4. Ljubezen do mladine.

Med mnogimi pripomočki za vzorno disciplino, pedagogi najbolj priporočajo **ljubezen** do mladine. »Kdor hoče, da se ga bodo učenci bali, naj

skrbi, da ga bodo ljubili.« Otroci pa bodo svojega učitelja tembolj ljubili, čimbolj so sami deležni prave ljubezni njegove. V šoli, kjer je voditeljica krščanska ljubezen, bo najti gotovo najlepši red in se dosežejo tudi lepi uspehi. Utemeljevati te trditve ni potreba, kajti po sebi je umevno, da se obnašajo otroci, ki ljubijo svojega kateheta, kolikormoč lepo in poslušno ter se prizadevajo, da izpolnijo njegovo voljo; hudo jim je pa, ako bi ga žalili. — V dobrih starih časih je vladala v šoli le strogost, pela je šiba. Toda vsak krščanski učitelj, osobito še katehet, ki oznanja verstvo ljubezni, naj pomni, da prevelika strogost ni v zmislu krščanske pedagogike. Veroučitelj, ki skuša disciplino ohraniti edinole s pomočjo lesa, ni vzgojitelj, ampak mojster-skaza v poklicu vere ljubezni. Da pa docela ne izključujemo vsake kazni, bomo povedali pozneje.

Ni pa pravilno, če ljubiš otroke s čutnimi čuvstvi; taka ljubezen ni potrebna, in pogosto je celo kvarna, če se namreč zaradi nje ne moreš vesti do vseh otrok enako dobrohotno. Učitelj mora marveč otroke ljubiti z voljo, s celo svojo dušo.

Vestnemu učitelju so otroci več, nego prijetna bitja; v njih vidi vrednost njihove neumrjive duše, gleda podobo božjo, zato so mu vsi enako pri srcu; poteza se v enaki meri tudi za slabotne, revne, pohabljenе, zlasti še za zanemarjene. Otrok živi od ljubezni odraslih, njemu je naravno, da hitro vidi, kdo ga ljubi, še hitreje pa opazi, če drugega ima rajši. Najhujša rana je vsakemu otroškemu srcu, če tudi katehet ne ljubi neumrjoče duše.

Kdor ljubi samo telesno lepoto, čedno obleko, nadarjenost otrokovo, ali če ga ljubi zaradi staršev, ta ni za učitelja ter ne bo zadovoljen, ampak se bo čutil nesrečnega. Naj ima kdo najboljšo učno metodo, naj združuje prikupljivo zgovornost z železno delavnostjo, — obogatil bo morda deco s suhim znanjem, značajev pa ne bo vzgojil, ako z nepristransko ljubeznijo ne zna voditi mladine.

Le solnčni žarki zamorejo raztopiti trdo, ledeno skorjo in izvabiti iz zemlje bujno cvetje; — I e p r a v i l j u b e z n i je dano, da blažilno vpliva na mladež, da stare svojeglavnost in upornost, da odpravi nered in nagaživost, da vseje lepe čednosti v nežna srca.

Ljubezni pa nima pričakovati katehet, ki je vedno osoren, pust, čmeren, mrzel, neobčutljiv, ali celo tiransko ravna z otroki.

Ko govorimo o ljubezni do otrok, moramo vendar vpoštevati stari rek: V sredi, v zlati skledi. Če bi učitelj v ljubeznivosti šel predaleč, bi omehkužil otroke in bi spridil disciplino. Ljubezen je treba modro združevati s strogostjo. Moder učitelj in odgojitelj tudi kaznujoč in strahujoč kaže in doseže ljubezen. »Če vedno solnce sije, se nabere v zraku duha-morna sopara, ki treba, da jo razprše vetrovi; grom in blisk razbistri zopet motno ozračje. Slomšek je zapisal to-le značilno primerico: »Učitelj, ki svoje otroke mehkuži, ter jim pušča vse po svoji volji, je podoben mlačnemu jugu, ki posmоди mlado cvetje, da ne obrodi sadu.« Znani pedagog Komensky pravi: »Najboljšo obliko discipline nas uči nebeško solnce, ki

vsemu, kar raste, daje luči in gorkote, večkrat dežja in vetra in le redko bliska in gromenja, čeprav tudi to le v korist.«

Ako si hoče učitelj pridobiti ljubezen in spoštovanje gojencev in dosledno tudi utrditi disciplino med njimi, mora ga voditi pri vsem in povsod:

5. Pravicoljubnost in nepristranost.

Nepravičen vzgojitelj je grobokop javne morale in discipline v šoli. Učitelj, ki v šoli dela izjeme ali razliko, ko kaznuje, ko graja, ko hvali, ko piše rede, ne bo priljubljen in ne bo vstrahoval razreda. Tisti otroci, ki se zapostavljajo, ki manj veljajo pri učitelju in se prezirajo, bodo postali otožni, žalostni, jezni, ne bodo imeli veselja za učenje, ali pa bodo postali nagajivi, neubogljivi, morda celo uporni.

Nepristranost združena s pravo ljubeznijo bo utrdila učitelju veljavo in avtoriteto, ki vzgaja značaje.

Nadaljna zahteva za dosego dobre discipline je:

6. Veselje do dela, gorečnost v učiteljskem poklicu.

To lastnost in še nekatere že zgoraj omenjene priporoča tudi prva škofijska sinoda. § I. cap. 3. se glasi: *Catechistae sint ferventes, solertes (spretni), mansueti (ljubeznivi).*

Sine zelo, eoque eximio divinae gloriae et salutis proximi, attentionem a parvulis haud facile impetrabunt.«

Ako veroučitelj z veseljem, z ognjem in z navdušenjem ne poučuje vzvišenih verskih resnic, kako naj deca z veseljem sledi njegovi razlagi, zlasti kadar je na vrsti kako težje poglavje. Otroci le prehitro opazijo, ako katehet bolj malomarno opravlja svojo službo, ako mu je kateheziranje le bolj prisiljeno delo, ki bi se ga rad iznebil. Ni čuda, če potem izgube veselje do verouka, če so raztreseni, če iščejo druge zabave!

Vesten pedagog mora skrbeti, da se ne vgnezdi in ne vtihotapi med mladino ta ali druga razvada, ki kakor kužni bacil razjeda polagoma lepe čednosti otrok in pokončava disciplino.

7. Mladina mora biti pod primernim nadzorstvom tudi med odmorom.

Vzgojitelj naj otrok ne izpusti izpred oči takrat, kadar je nevarnost za nerednost. Oko učiteljevo mora biti kakor fotografični stroj, ki se mora v njem osredotočiti cela šolska skupina.

Občudovanje in priznanje pa zasluži, kdor more mladino pripraviti do tega, da se zna premagovati, da zna sama sebe vladati in krotiti, četudi ni pod policijskim nadzorstvom.

Samovladanje (*Erziehung zur Selbstzucht*), to je vzor modernih pedagogov. »Die einzige Regierung, die diesen Namen verdient, ist die Selbstregierung«, pravi vseučiliški docent dr. Fr. Foerster v svoji knjigi »Schule und Charakter«, p. 90. »Solche Selbstregierung hat oft stärkere

Mittel, einen strengen und exacten Gehorsam zu sichern, als ein autokratisches Regiment, dessen Kontrollmittel umsomehr versagen, jemehr es sich in Widerspruch mit dem Ehrgefühl der Schüler setzt.« L. c.

Če si pa upajo moderni vzgojitelji z zgolj naravnimi etičnimi nagibi doseči uspehov in vzgojiti značaje, ki se znajo krotiti in premagovati, bi to bilo tem lažje katoliškemu veroučitelju, ki ima na razpolago nadnaravne pripomočke.

Vladanje samega sebe se omogoči, če se n. pr. otroci privajajo, da sami spoznajo in ovržejo vzroke svoje nerednosti, — ali če se jim dokaže, kako poniževalno je za razumnega človeka, ako se dá motiti in voditi od malenkostnih vnanjih vplivov.

Recimo, da se v kakšnem razredu otroci za vsako ničevost in malenkost smeji, se ta razvada ne more lahko odpraviti s kratko prepovedjo, ampak učitelj naj skuša zanesti med otroke zanimanje, kako premagati nagnenje do smeha, zakaj je dobro, če znamo smej krotiti! Otrokom se dopove, kako veliko premore trdna volja človekova, da se človek zlasti z božjo pomočjo vselej lahko premaga, če se hoče, dalje kako veliko velja človek, ki se ne vda vsakemu vnanjemu vplivu; kajti nevpogljivost, trdnost, ki jo je dosegel v eni zadevi, mu bo pripomogla do zmage tudi v drugih rečeh. (Jezik, oči itd.) Poleg tega pa je treba poudarjati, da ima vsakdo še zasluženje pri Bogu, ako se premaga iz ljubezni do Boga, iz dobrega namena.

Pri tej priliki omenjam (poudarjam besedo »omenjam«, ker ne vem, če bi se pri nas obneslo) neko novo socialno-pedagoško podjetje, ki se je pojavilo na nekaterih ameriških, angleških in švicarskih šolah. V »deželah svobode« hočejo nekoliko vodstva v šoli prepustiti gojencem in s to samovzgojo doseči na lahek način red in disciplino.

Zavod, ki ima mnogo razredov, imenujejo »šolsko mesto«. V takem mestu se prepusti nekaj voditeljskih pravic gojencem, nasprotno pa se jim nalagajo dolžnosti do součencev, ki jih morajo vestno izvrševati. Celo »šolsko mesto« tvori občino, vsak razred je okraj, učenci so volivci, izvzemši nižje razrede. Uradne posle smejo sprejeti gojenci dveh višjih oddelkov, župan (mayor) se izvoli iz najvišjega razreda. Glavni pojmi parlamentarizma se morajo seveda razložiti v šoli. En teden pred volitvami se snide pripravljavni shod, ki se zanj volivci siino zanimajo. Kdor priporoča kandidata, sme vse dobro o njem povedati, nič slabega pa ne o njegovem nasprotniku. Poleg župana volijo blagajnika, tajnika, zdravstvenega nadzornika. Če se pripeti kaka večja nerednost, se posvetuje izvoljeno uradništvo s šolskim voditeljem. Župan, oziroma njegovi pomočniki se čutijo počaščene, da smejo nerednosti odpravljati. Nikdar pa ne smejo s silo nastopiti, ampak modrost in spretnost morajo kazati s tem, da bratsko in prijateljsko posvare.

Župan ima pravico nastavljanja součence, ki zabranjajo vpitje, poravnati mora razpore itd. Zdravniški nadzornik mora skrbeti v prvi vrsti za snažnost.

Vsi izvoljeni funkcionarji imajo veliko veljavo pri součencih; njihove odredbe se splošno uvažujejo. (Kolik razloček med temi »poslanci« in med takozvanimi »špeci« po naših šolah, ki se obnašajo kot policisti in so v vednem konfliktu z razredom!) Kazni določuje posebej sodni dvor, ki krivičnega povabi k seji. Nikdo se ne brani priti, ker bi sicer izgubil državljansko pravico. Kazen, ki se izreče, mora biti potrjena od razrednega učitelja. Kaznuje se ne prestrogo, vendar tako, da se doseže uspeh. Obtoženec se najprej posvari, ali se mu zapreti kazen; če to ne pomaga, ga sodni dvor izključi od iger, ali ga zapre med odmori v šolski sobi, ali ga kontumacira na ta način, da ne sme nihče v gotovem času z njim govoriti.

Učitelji zagotavljajo, da z največjo lahkoto ohranijo disciplino v šolah, kjer je vpeljan ta sistem.

Na videz se zdi ta poizkus bolj za igračo; toda ni vsaka stvar za vse. Ponekod se obnese, kakor kažejo izkušnje in zatrdila izvedencev. Ako bi hotel kdo s tem poizkusiti, bi moral vso stvar dobro preudariti in vpeljati tak red v malem, kakršen je socialni red v velikem pri nas.

Nekaj podobnega je tudi sistem v z a j e m n e vzgoje, ki se lahko vpelje po zavodih in vzgojevališčih. Vsak boljši gojenec se zaveže, aii vsaj določi, da bo odgovoren za kakega manj zanesljivega tovariša; pomaga mu, da ohranja red, točnost in snago ter da se ne vda ja lenobi.

8. Učitelj, ki hoče imeti disciplino v šoli, mora biti tudi sam zgled reda in točnosti že v malih rečeh.

Prvi, ki stopi pred poukom v učilnico, naj bo učitelj sam, da se otrokom pred poukom ne dá prilika za vpitje, razgrajanje, za nerodnosti in druge grde razvade.

Pri pouku naj ne trati časa z nepotrebnimi vprašanji, šalami in dovtipi. Če opazi nered, naj za hipec preneha, obmolkne, ne da bi se jezil ali da bi pretil. Čisto napačno je načelo onih, ki hočejo doseči mir s tem, da tuintam zakriče, vzkipe, rohne in se jeze. Vsled preobilnega pretenja in svarjenja postanejo otroci neobčutljivi, vsak opomin jim je deveta briga.

Ni dobro, ako kdo v šoli vedno enakomerno opominja; istotako ne kaže vedno tolči s prstom, s svičnikom ali s palico po mizi, ker se taka opozorila obrabijo in delajo le konkurenco nerednežem. Nepokojnega učenca naj učitelj najprej mirno pogleda; ako ne pomaga, ga ostreje pogleda in začne bolj počasi govoriti. Navadno to pomaga; če pa ne, naj ga zares kaznuje. Na ta način dobi učitelj moč nad razredom, da bo le redkokdaj treba kaznovati.

Ako ne more doseči miru drugače, nego s kaznijo, naj takrat dosti ne govori, naj ne zmerja, naj ne pridiguje in ne razburja celega razreda!

Slučajnih tožba ne kaže poslušati med poukom, zlasti če gre za malenkost. Prav tu velja tudi pravilo: »Principiis obsta.« So nekateri, ki se hočejo laskati in prikupiti katehetu s tem, da tožijo, pa zraven dostikrat lažejo in obrekujejo. Ako se spusti katehet na to polje, bo izgubil preveč

dragega časa, bo postal nervozen, bo raztresel in vznemiril razred, bo škodoval sebi in drugim.

9. Potrpljenje.

Z mladino je treba v šoli tuintam marsikaj potrpeti, kajti prav z nepotrpežljivostjo se dostikrat pokazi vsa disciplina. Vsako tako prostost, ki reda prav nič ne moti, je treba otrokom pustiti; če se n. pr. otrok v klopi malo premakne, pa vendar dobro posluša, je to znamenje, da je organizem terjal malo gibanja. Ako pa je ta nujnost že splošna, se lahko dovoli odmor; par sekund zadostuje. Pri učiteljih, ki imajo najboljšo disciplino, se otroci kar sami od sebe zganejo, kadar jim učitej napove posebno pozornost, in s tem zadosti ustrežejo organizmu.

Z nekaterimi lenuhi in nagajivci je pa treba posebno še potrpeti. Izkušnja uči, da je samo izgubljen čas, ako bi se z njimi preveč ukvarjali. Veliko bolje je, če imajo priliko večkrat pokazati svoje prizadevanje tisti otroci, ki so res pridni. Katehet, ki je nepotrpežljiv, navadno veliko kara, preti, zapoveduje in prepoveduje; ker pa ne more in ne sme vsega izvršiti, kar je zapretil, si znova množi nervoznost in nepotrpežljivost, spleta sam sebi šibo in kvari disciplino; kajti, ako otroci opazijo nervoznost in nestrpljivost učiteljevo, postanejo še bolj nemirni, nagajivi ter ga večkrat še nalašč dražijo.

Krotitelji divjih živali zatrjujejo, da se živalska energija ne dá zatreti in upogniti z živalskim, vehementnim in divjim nastopom, ampak z močjo lastne ukročene volje. Krotitelj Hagenbeck pripoveduje, da je ugnal bele medvede, ki se ne dajo izlepa kultivirati, na ta način, da je ravnal z njimi krotko in brez vehemence. Znano je, da se tudi pri konjih izgrda nič ne doseže. V velikih konjišnicah zapadne Amerike se ne sme v hlevu izpregovoriti nobena trda beseda.

Ako tedaj za živali velja načelo, ki uči, da se mora človek proti njim premagovati; ter krotiti divje izrodke človeške volje, tedaj velja to pravilo v tem večji meri pri vzgoji mladine.

Ti in drugi idealni pomočki pa vendar mnogokrat nič ne izdajo, kajti vsi otroci niso dovezetni za take višje nagibe. Tudi se pripete razni izgredi, ali se izvrše prestopki, pri katerih se mora uporabljati kazen. Najboljša šola je seveda tam, kjer je treba najmanj kazni.

10. Kazen.

Predeu govorimo o kazni posebej, hočemo podati nekoliko splošnih misli o kaznovanju in plačilu.

Krščanskemu pravoslovju se dostikrat očita, da uči samopridnost, egoizem, ker navaja ljudi, naj se varujejo slabega iz strahu pred kaznijo, ter da naj delajo dobro v upanju na plačilo. Toda ta očitek je docela krivičen, kajti uprav krščansko načelo zahteva, da mora človek delati iz višjih nagibov, iz ljubezni do Boga in da izgubi čednost temveč veljave, čimbolj je omadeževana vsled egoizma. Nikakor pa ne moremo od mla-

dine pričakovati takoj popolnosti, ampak računati moramo s človeškimi slabostmi in vzgajati po stopnjah.

Krščanstvo je zopet tudi v tej točki bolj praktično in ravna bolj pedagoško, kakor pa zahtevajo razni filozofski sistemi. Začenja namreč s tem, da odvrta ljudi s pretenjem in kaznijo od hudega, vneti jih pa hoče za dobro s plačilom; ko pa je enkrat strta moč strasti, ko se volja privadi, da se rada ukloni postavi, tedaj je čas, da pridejo v poštev čistejši in plemenitejši nagibi. — Sicer pa moderni svet nima veliko vzroka, da bi se vzdigoval zoper samopašno moralo, saj vidimo, kako nesrečen je marsikdo, če ne dobi zaželjenega odlikovanja; saj opazujemo, kako delujejo in se pehajo razni zaslužni in nezaslužni možje in ne mirujejo, dokler se ne sveti na junaških prsih, če ne visok red, pa vsaj zlat ali srebrn križec za — zasluge.

Če so odraščeni dele »spomini posebne pridnosti«, zakaj bi pa od mladine morali zahtevati večje popolnosti? Kljub temu bi rada novodobna pedagogika, če ne odpravila, pa vsaj omejila vzgojno sredstvo: kazen in plačilo v šoli.

»Kdor ljubi svojega sina, ne bo zametal palice,« tako nekako je zapisano v knjigi vseh knjig. Človeštvo je od takrat, ko se je to pisalo, sila napredovalo, toda otroci imajo še vedno iste napake in pogoške, kot nekaj; torej bo moralo še zanaprej ostati v veljavi isto načelo, kot pred sto in sto leti, da namreč previdno in pametno kaznovanje ni brez koristi in da je treba tam, kjer zmanjka drugih pomočkov, seči po čutnih argumentih. O tej stvari smo že pisali v našem listu, zato se ne bomo dalje prerekali s tistimi, ki so nasprotnega mnenja. Dokler se učenim gospodom ne posreči, da bodo s priprosto operacijo na možganih napravili iz ničvredneža pridnega, poslušnega in skrbnega učenca, bomo morali že ostati pri starem sistemu, ki ne izključuje popolnoma kazni.

Kakor pri starih, tako naj bo tudi pri mladini. Ne samo strah pred kaznijo, temveč tudi upanje na plačilo, na pohvalo, naj pomaga pri vzgoji. Svoj čas so odlikovali marljivejše učence ob sklepu šolskega leta in jim delili ob navzočnosti vplivnejših osebnosti dotičnega šolskega okrožja — razne p r e m i j e. Ali ni bil tak dan izrednega pomena za vse šole, ali ni bila v teh odlikovanjih skrita velika graja za poredneže in lenuhe, pa bodrilo za dobre in lenobne? Marsikak starček se še danes z veseljem spominja na odlikovanje v šolski dobi. — Prejšnja leta smo imeli takozvano l o k a c i j o, ki je razvrstila učence po pridnosti in po uspehih. Koliko tekmovanja in borbe je bilo takrat med mladino! Koliko veselih nad in prijetnega pričakovanja za pridne in vzorne učence! Dandanes je seveda dovoljeno tekmovanje samo starim, osivelim in po časti hrepenim vladnim in nevladnim »štreberjem«, ki hočejo na razne nelepe in nizkotne načine prekositi in pomandrat druge sovrstnike ter doseči vsaj svetništvo na zemlji. — Ali ni šola najprimernejši lokal, kjer dajmo mladini priliko, da se kosa med seboj, da hrepeni po idealnih vzorih, da išče popolnosti?

To smo hoteli pojasniti, ker nam ni neznan, da hočejo nekateri sedanji zastopniki pedagoškega sveta vzgojo in disciplino brez kazni, brez plačila, ker opravičuje vse napake in nerednosti pri mladini nekemu prirojenemu razpoloženju, češ, da mladina ni sama vzrok, da se napake ne morejo šteti v krivdo, ker so zgolj bolezni modernega časa itd.

Kako torej soditi o kazni?

Pri kaznovanju je treba največje previdnosti, kajti kazen mora vselej biti le v z g o j n o sredstvo. Kazen bo koristila, če bo, — kakor pravi bl. Janez de la Salle, — taka, da bo Bogu všeč in če bodo kaznjenci spoznali, da je vzgojitelj bil prisiljen kaznovati in da je kaznoval iz ljubezni.

Ali naj se vsak pregrešek kaznuje?

Če zadostuje pogled, ne govori, če zadostuje beseda, ne huduj se, če zadostuje karanje, ne kaznuj! Kazen bodi zadnja instanca.

Glede kazni sem bral v hrvatskem listu »Škola« te-le besede: Čim več kazni je potreba v šoli, tem slabša je in temmanj je vreden učitelj. In obratno: Šola je tem boljša in učitelj tem veljavnejši, čimmanj je treba kaznovati.

Naj omenjamo tudi, kaj pravi Dinter: Od deset udarcev, ki jih odmeri učitelj, spada jih njemu devet.

Ta rek daje pedagogu dosti povoda za praktično razmotrivanje, dasi ne moremo vseh takih izrekov priznati kot absolutno veljavne.

Kakšna naj bo kazen?

Če se že mora kaznovati, naj bo kazen primerna, modra in pravična. § 81. šolskega in učnega reda se glasi: »Kazni naj se nalagajo le z mirnim prevdarkom, tudi naj se kaznuje redko in malo. Nikakor ne smejo biti kazni nevarne nravnemu čutu otrok, ali njegovemu zdravju.« P o n i ž e - v a l n e kazni so za razvoj značaja navadno kvarne. § 82.: »Za dopustne kazni veljajo: Ukori učitelju ali voditelju šole; stanje izven klopi, izključitev od zabav ali šolskih izletov, pridržanje v šoli s primernim opravičilo in pod nadzorstvom učiteljevim, poziv pred učiteljsko konferenco ali pa pred načelnika krajne šolske oblasti, zapretilitev izključenja in končno — izključenje.«

Opomniti treba, da izgubi vsaka kazen, ki se prevečkrat ponavlja, veljavo in uspeh; tudi se ne sme preveč otrok naenkrat kaznovati. Ako zapoveš nagajivcu, da mora stati izven klopi, odkaži mu tak prostor, da ga drugi součenci ne vidijo in da jih ne moti. — Za kazen nalagati klečanje je za bogačastje poniževalno, zato otroku škodljivo.

Največ izda pri občutljivih učencih, ako jih katehet za kazen pridržuje po pouku v šoli. Seveda mora biti tudi sam navzoč, da jim dá primerno opravičilo in da jih nadzoruje. Nespametno bi pa bilo, ako bi pridržal polovico razreda, ali celo cel razred v šoli. Čimveč se jih zapre, temmanj je občutljiva kazen in temlažje se otroci izgovarjajo doma. »Upor otrokov se toliko laže ukloni, kolikor je bolj osamljen, in vsak nered je toliko bolj ljub upornikom, kolikor več jih je.« Ako so se otroci omečili

vsled kazni, je kaj pametno, da porabi katehet to priliko in jim izlepa dokaže napako, ki so jo storili in dovede do trdnega sklepa poboljšanja. Ako otroci prosijo odpuščanja, je seveda najboljše znamenje, da je kazen koristila.

Kako naj se kazen izvrši?

Slovenski pedagog škof Slomšek pravi: »Ne tepi v jezi! Jeza je iz pekla; iz pekla pa kaj prida ne pride.«

Kazen naj se izvrši brez strasti, brez jeze in resnobno; ne iz slabe volje, ampak iz ljubezni. Poudarjamo zlasti, naj se katehet ne razburja, kadar treba kaznovati ter naj ostane miren celo v slučajih, ki človeka kar silijo, da bi udaril. Tudi priznamo, da dober vzgojitelj, izvrsten katehet ne bo uporabljajal palice, ne kake druge čutne kazni, če bi bila tudi po postavi dovoljena, ker je to zoper čast in dostojanstvo duhovnega voditelja.

Nekateri celo svetujejo, naj bi se kazen kolikormoč odložila na konec pouka, a v tem slučaju bi se moralo to drugim součencem povedati, ker bi drugače utegnili misliti, da je katehet kaznivo pregreho spregledal.

O šibi govori idealni profesor dr. F. Foerster tako-le: »Mi smo zoper palico, ker dela preveč »površne« bolečine, ker podivja in onečaščuje, ker krha čut sramežljivosti. Kdor meni, da zamori v otroku s palico kakšno napako, naj ne prezre, da je zamoril v njem tudi samozavest in spoštovanje do samega sebe, in da se bo to pozneje kruto maščevalo.« — Modro govorjenje, ki pa najbrž ne velja za vse razmere, za vse slučaje in zlasti ne za dom; šiba je semintje izvrstno sredstvo za vzgojo v domači hiši. Odločno pa je treba svariti pred neusmiljenostjo in trdosrčnostjo, ki uniči pri mladini avtoriteto učiteljevo. Na napačni poti je, če se kdo ponaša in pravi: »Tako se me boje, da se nihče ne gane«. Vsled neprimerne in nečloveškega ravnanja v šoli je zašlo prav mnogo otrok na pot zakrknjenosti in trmoglavosti in potem na pot pregrehe in pogube.

Pri kaznovanju je treba vpoštevati tudi starost, spol, rahločutnost, stan in druge take okoliščine. Razloček se mora narediti med nadarjenimi in nenadarjenimi. Nikdar se ne sme kaznovati nered, ki ga je otrok zakrivil po neprevidnosti, nespretnosti ali celo nehoté. V takem slučaju se razred pouči, zakaj se ne kaznuje.

Pri velikih nerednostih ali pregrehah utegne koristiti kako izredno sredstvo. Katehet učenca resno posvari, mu pokliče v spomin božjo kazen, nato pa povabi vse učence, da opravijo kratko molitev v zadoščenje za Bogu storjeno krivico.

Včasih napravi tako ravnanje na razred globok vtis, poredneža pa pretrese nek strah in se joka, če ni že docela izprijen.

Rekli smo, da je kazen zadnja instanca, poprej se mora svariti in karati. Toda tudi **pri posvaritvi** naj se vzgojitelj o b n a š a **dostojanstveno** ter naj ne zaide v takozvani »korporalski ton«. Človeška strast le prerada prevladuje, ko je treba karati; premalo se uvaža ono spoštovanje do otrok, katero moderni pedagogi s tako gorečnostjo priporočajo. Prerado

se zgodi, da iz ust privro neotesani izrazi (falot, capin, cigan, lenuh, pote-puh), ki žalijo čast rahločutnega otroka. Katehet mora karajoč tako govoriti, da daje otroku pogum, (Vzpodbujalno vzgojeslovje.) da pripisuje nerednosti in napake njegovi slabosti. Kako more katehet vzgojevati in likati, kako si more pridobiti srca svojih gojencev, ako se sam proti njim kaže neolikanega!? Seveda otrok ne zameri vedno, a neka grenkost ali mržnja pa le estane v srcu njegovem in ta mu jemlje v poznejši dobi zaupanje do duhovnika, v šolski dobi pa ga draži, da se z nagajanjem maščuje nad katehetom.

Zadnji čas so se jeli pečati pedagogi mnogo z vzgojnimi nazori in uspehi velikega mladinoljuba Don Bosko. Upoštevati so jeli Boskov takozvani **preventivni sistem**, nasproti represivni disciplini. Dr. Fr. Foerster popiše Don Boskov sistem tako-le: »Preventivni sistem obstoji v tem, da se vzgojitelj nekako posvetuje, pogovarja z gojenci, da prijateljsko poseže v zadeve, slabosti, zmote, boje in konflikte mladih otrok, kar pripomore, da ne zaidejo več v prejšnje zmote.« Don Bosko sam piše: (Sal. Nachr., 1907, febr.) Uporabljaajoč to sredstvo, zadobi vzgojitelj toliko moč nad otrokovim srcem, da mu bo otrok zaupal ne le ob času vzgoje, ampak celo v poznejši dobi. Ako si je učitelj pridobil zaupanje gojenca, tedaj ima čudovito moč nad njim. Sviri ga lahko, opozarja ga, svetuje mu, kara in graja ga lahko, ne da bi mu gojenec zameril, — in to celo takrat, ko je že odrasel, ali je že v javni službi.

Ta način vzgoje ima gotovo prednost pred takozvanim represivnim sistemom, ki utegne sicer zaščititi nerodnost, ne more pa krivičnežev poboljšati, kajti gotovo je tudi to, da otroci večkrat kazni ne pozabijo; ostane jim nek grenak spomin na to, skušajo se morda celo maščevati.

11. Vzajemnost.

Pri vzgoji, kakor tudi pri skrbi za disciplino pa morajo **vzajemno** delovati vsi, ki so z otroki v tesni zvezi. Ako učitelj ne pazi na red in lepo vedenje, potem bo tudi katehet v dotičnem razredu malo opravil. Prav tako nastane velika zapreka za odgojo in disciplino, ako otroci spoznajo, da so starši nasprotniki katehetovi in duhovščine sploh, ako slišijo doma le tako govorjenje, ki izpodkopava ugled duhovščini. Taki otroci so do kateheta neodkriti, odurni, se ne uče, kale mir in pohujšujejo druge.

12. Pohvala.

Veselje do reda, do učenja in lepega obnašanja vzbudi v mladini tudi **pohvala** in plačilo, kajti človeku je prirojeno, da išče pohvale in priznanja pri onih, ki jih spoštuje in ljubi. S pohvalo pa je treba varčevati. Hvala more biti vzgojevalna, če je res zaslužena. Tudi naj se privadijo otroci, da ne iščejo hvale pri ljudeh, ampak da delajo za Boga in za božje plačilo.

Če še enkrat v duhu pregledamo, kar smo povedali, pridemo do zaključka, da glavno disciplinarno sredstvo ni brezovka, ni močna vnanja postava, ne osoren obraz, — ampak vzgajalna **osebnost** učiteljeva.

Katehet občuj z mladino ljubeznivo in hkrati resno, ravnaj mirno in odločno, pravično in dosledno, — otroci ga bodo spoštovali in ljubili. Pohvala ljubljenega in spoštovanega kateheta je več vredna, kot vsako plačilo, njegova graja bolj boli, kot vsaka kazen.

K sklepu pa nikar ne pozabimo, kar je govoril božji Učenik: »Sine me nihil potestis facere.« Jan. 14. 6. Le z božjo pomočjo bomo dosegli dobre uspehe v šoli. Milost sv. Duha bo storila, da bodo otroci sprejemljivi in dovezetni za božje resnice, pa jih bo tudi nagnila k poslušnosti in pokorščini.

Slikar Fra Angelico je vedno molil, preden je prijel za čopič, da bi se mu posrečilo vlitii pravi izraz v mrtve obraze. Koliko bolj moramo še-le mi moliti, ki likamo živo, božjo podobo v človeku! Zato: Ora et labora!
(Konec prih.)

„Vojvodina Kranjska“.

17 zemljepisnih nariskov v barvotisku z besedilom. Sestavil in narisal Fran Marolt, učitelj na III. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani.

Ljubljanski učitelji so v zadnjih letih izdali pod vodstvom mestnega okrajnega šolskega nadzornika g. Ant. Majerja več metodičnih knjig, ki gotovo dobro služijo tudi marsikateremu učitelju izven Ljubljane pri pripravljanju na pouk v realijah.

Kot dopolnilo »Učnim slikam iz zemljepisja« je izdal g. Marolt sedaj poleg stenskih načrtov tudi imenovano učilo za rabo učencem. Žal, da s tem učilom ne moremo biti tako zadovoljni, kot z imenovanimi knjigami.

Za vsak pouk v realijah nam je pred vsem treba pravih nazoril. Za nazorovanje v zemljepisju nam služi v prvi vrsti in na prvi stopnji zemlja sama in sicer v obsegu, kolikor jo poznajo učenci, oziroma kolikor si jo morejo ogledati. To je pred vsem domači kraj in njegova okolica, za Ljubljano toliko, kolikor se je more dobro ogledati z Grada. Ko je učitelj vse, kar hoče razložiti učencem, pokazal v naravi, jim pojasni, kako se to nariše na papirju, oziroma na šolski tabli. Na ta način začno otroci za prvo potrebo razumevati in brati zemljevid. Sedaj preide učitelj takoj k zemljevidu, ki mora biti seveda v dovolj velikem merilu napravljen. Potreben je v prvi vrsti načrt dotičnega kraja. Dalje bi prišel tu v poštevek zemljevid okraja, kar pa pri nas še vedno krvavo pogrešamo. Tu pokažemo otrokom, kako so vsi predmeti, ki smo jih doslej pred njimi in spričo pravih predmetov samih risali, na zemljevidu označeni. Vse nadaljno ravnanje in ponazorovanje se ne more več

vršiti v naravi sami, ker je otroci, ali pa vsaj vsi ne poznajo. Sedaj je edino nazorilo za zemljepisje zemljevid domače dežele. In prav zato se mi zdi nezmislno risanje raznih potovanj na tablo, dokler jih nismo razložili na zemljevidu. Na dobrem zemljevidu naj otrok potuje tako, kakor bi potoval v resnici. Ko se pelje po gorenjski železnici, naj nam sam pripoveduje, po kakem svetu se vozi, kaj vidi na desni, kaj na levi strani, naj se ustavi pri železniški postaji, naj bere njeno ime iz zemljevida. Pove naj nam, ali je kraj pri postaji vas ali mesto itd. Učitelj omeni samo razne znamenitosti, ki se nahajajo v kraju. Tako bi si učenec pridobil nekaj zemljepisnega znanja, ako bi potoval v resnici, in ako tako potujemo namišljeno na zemljevidu, smo poučevali naravno. Nikakor pa ne morem razumeti one čudne metode, ki jo propaguje sicer dobra knjiga v »Učnih slikah iz zemljepisja«, »Vojvodina Kranjska«. Kaj naj pa rišem učencu razne železniške proge in poleg njih zaznamujem razne kraje, ako jih otrok ni nikdar videl niti v naravi, niti na zemljevidu? Ne zavračam povsem risanja pri zemljepisju (o tem nekoliko pozneje), ali preden otrok ne pozna zemljevida, ne rišimo mu na tablo raznih potovanj. Tako poučevanje zagreši proti didaktičskemu načelu: »Poučuj naravno«.

Namišljena potovanja po zemljevidu se mi zde vsaj za začetni pouk potrebna, ker tako se nauči otrok najbolje brati zemljevid in je to najbolj naravna metoda spoznavati zemljo. Zemlja je nekaj *d a n e g a*, učenec išče po zemljevidu raznih potov, krajev itd., a pri takojšnjem risanju raznih potovanj na tabli zemlja takorekoč *n a s t a j a* pred očmi otroka, kar pa nikakor ne ustreza resnici. V tem oziru je tudi metoda v imenovani knjigi slaba, in ker je prav ta metoda rodila delo, o katerem govorimo, zato ni čuda, ako ima prav iste slabosti. Kaj pa ima otrok od posameznih načrtov v tej zbirki? Reklo se mi bode, da lahko po njih doma ponavlja, kar je slišal v šoli. Na to odgovarjam, da bo otrok pri takem ponavljanju, osobito ako se se mu že v šoli narekovali dotični formulirani stavki, morda res znal prav dobro vse potovanje opisati in tudi na dotičnem načrtu pokazati, v resnici pa ne vé prav nič in se na zemljevidu niti ne spozna. Pred kratkim sem dobil iz znanega kraja na Kranjskem dve učenki, od katerih je imela ena v zemljepisju red »dobro«, druga celo »prav dobro«. Ko jima pa velim, naj mi ta kraj pokažeta na zemljevidu, sta ga obe iskali daleč proč; zemljevid jima je bil »španska vas«. Poučevali sta se po risarski metodi, kakor sta mi povedali. Ugovarjalo se mi bo, da uprav imenovana metodična knjiga vedno povdarja tudi zemljevid. Res je, a težišče pouka se ne poklada na zemljevid, ampak na risanje in to nam kaže tudi Maroltova »Vojvodina Kranjska«, kajti sicer bi ta zbirka sploh ne zagledala belega dne. Ker ti nariski kažejo prav enostransko le posamezne zemljepisne predmete, večinoma le ceste in železnice in ne predočujejo nikakih zemljepisnih enot, bo celo dober zemljepisec nekaj časa gledal, da v teh nariskih spozna dotični kraj. Pokojni prof. Gariboldi nam je v učiteljsku rekel o priliki: »Igraje se naučite največ zemljepisja, ako takrat,

kadar nimate drugega dela, vzamete v roke zemljevid in nanj gledate.« Tako se učencu vtisnejo v spomin posamezne slike iz zemljepisja. Ker pa marsikak otrok nima nič kaj veselja, da bi si na ta način širil in plodil zemljepisno znanje, zato ga k učenju silimo s tem, da mu rečemo narisati ali celo deželo, ali njene posamezne dele itd. To je edini namen risanja pri zemljepisju. Risanje se vrši v boljše razumevanje zemljevida na peti formalni stopnji, nikakor pa ne na drugi.

Neobhodno potrebno pa risanje zemljevidov tudi pri »uporabi« ni, vsaj ljudska šola se ne bo mogla preveč pečati z risanjem zemljevidov, ker ji je čas za zemljepisje silno pičlo odmerjen. Sicer pa — kakor že rečeno — nisem brezpogojni nasprotnik risanja pri zemljepisju, ampak le proti njegovi uporabi pri »podavanju«, kakor ga zahteva že imenovana metodika. Ko se je pred nekaj leti bil boj za in proti formalnim stopnjam, tedaj so celo pristaši formalnih stopinj povdarjali, da se ne smejo šablonsko uporabljati. Ako pa sprejmemo ali celo obligatno vpeljemo imenovano učilo, sprejmemo s tem metodo, kakor jo kaže knjiga: »Vojvodina Kranjska« do pičice, kajti, ako hočem upotrebljevati Maroltove načrte, potem se moram strogo ravnati po imenovani metodi in se ne smem niti za las od nje oddaljiti. To bi bilo pa pravo metodiško tiranstvo in prav to je, kar mi je potisnilo pero v roke in narekovalo pričujočo kritiko. Da pa ne moremo vsi učitelji poučevati zemljepisja Kranjske prav po tem načinu, je jasno že iz dejstva, da imajo razne šole tudi razna izhodišča svojim potovanjem. Pa tudi, ako bi tega ne bilo, se ne more nijednemu učitelju ukazati, naj poučuje prav tako in nič drugače. Sicer pa ima metoda poučevanja po »izletih« gotove meje. Nekaj potovanj v začetku pouka bo skoro gotovo vsak napravil, potem se pa ta metoda prav lahko opusti in poučuje prav dobro po »zemljepisnih enotah«, kakršne so n. pr. Ljubljansko barje, Ljubljansko polje, Bohinj, Pivka itd. Ko bi bil g. izdajatelj »Vojvodine Kranjske« narisal v svoji zbirki take očrte, bili bi mu jako hvaležni, ker bi imeli otroci na ta način v roki podrobne zemljevide zemljepisnih enot naše dežele; s takimi očrti pa, kakor jih kaže pričujoča zbirka, nam ni pomagano prav nič in odločno se moramo protiviti, da bi se jih hotelo vpeljati kot obligatno samoučilo. To bi bilo nepotrebno obdačenje staršev šolskih otrok. Da se to ne zgodi, naj pazijo učitelji, kojim je mar ubogih staršev naše mladine.

—g—

Vzgoja za molitev.

Kdo je najboljši katehet? Umevno, da se na to vprašanje ne more kar tako z eno besedo odgovoriti. Lažje bi se označilo, kdo ni dober katehet. Toliko se pa vendar lahko trdi, da marsikdo pride na glas izbornega kateheta, dasi tolike odlike ne zasluži. Gladki odgovori otrok so že nekaj vredni in svedočijo, da zna dotični veroučitelj utepsti v glavo

svojih gojencev besedilo božjega nauka, kar seveda ni poglavitna stvar. V kvalifikacijski zapisnik bo dobil najboljši znak, po deželi pa se širi o njem sloves, da izvrstno katehizira. Nikakor bi ne bilo prav, ako bi omalovažali vnemo onih, ki jim je toliko ležeče na tem, da so otroci točni v odgovorih, vendar pa pri presoji o kakovosti veroučitelja ne sme ta okoliščina biti edino merodajna in odločivna. Če ima katehet dolžnost ne samo učiti, temveč predvsem vzgajati, navajati mladino za praktično krščanstvo, posamezne nauke udejstviti v življenje, potem se mora vse to pri presoji tudi vpoštevati.

Že nekoč je nekdo v našem listu označil tistega kot dobrega kateheta, ki uči otroke prav in dobro moliti, ki jih navadi sv. spoved dobro opravljati, in ki skrbi, da bodo otroci z umevanjem, torej tudi s pridom navzoči pri sv. maši. S tem je povedanega res sila veliko. Verske vaje, — pravi Dupanloup — so glavni steber verske vzgoje; oboje je tako tesno združeno, kakor ogenj in gorkota. Prva verska vaja je gotovo molitev. Ker se pa molitev marsikje po družinah — zlasti v mestih — zane-márja, mora biti skrb vnetega kateheta, da navadi otročiče, opravljati redno osobito jutranjo molitev, kajti le-ta se najraje opušča. Sv. Albert smatra jutranjo molitev za prvo in najvažnejše opravilo, kajti kdor dneva ne začne z Bogom, ga tudi z Bogom ne more nadaljevati in dokončati. Katehet, ki hoče vzgajati, naj torej tolikrat in na tak način opominja in spominja otroke na to prvo in prevažno dolžnost, da jim bo jutranja in večerna molitev postala nekaka navada in potreba, da jim bo nekaj manjkalo, da bodo čutili velik nered, ako bi kedaj ne opravili vsakdanje molitve. Navodilo za vsakdanjo molitev naj bi bilo kolikormoč tudi praktično. Lahko se nasvetuje otrokom, da si napravijo doma majhen altarček; v vsaki krščanski hiši imajo kako sv. podobo, križ ali kipec, ki ga naj postavijo na pogrnjeno stojalce ali mizico, zraven naj pristavijo par svečic, ali nekoliko cvetic — altarček je gotov. Tu sem naj poklekne otrok vsako jutro, kakor hitro se napravi, pa naj opravi kratko, jedrnato molitev, kakršno ima n. pr. v šolskem molitveniku ali pa v katekizmu. O kako lepo se da moliti pred domačim altarčkom! Dobro bi bilo, če si otrok oskrbi tudi posodico z blagoslovljeno vodo, da se tem lepše prekriža. — Otrokom je treba vsako posameznost povedati in pokazati, potem se bodo šele z veseljem lotili molitve. Katehet, ki se za take »malenkosti« ne meni, govori dostikrat zastoj o molitvi — tja čez glave otrok in v steno.

Jed je dobro prebavljiva, če jo temeljito stareš in zdrobiš: enako bo katehetov opomin teknil, če se ponudi v taki obliki, da bo mikal, vlekel in zanimal; to se pa zgodi tedaj, ako natanko razloži in pokaže, kako treba to in ono izvršiti. — Toisto, kar smo povedali o jutranji, velja tudi o večerni molitvi. Svetovati bi bilo, da se obojna molitev, kakršna je v »Dostavku« katehizmovem, v šoli prečita in tudi razloži. V tej kratki jutranji molitvi se nahaja obujenje treh božjih čednosti, dober namen, sklep radi odpustkov, nekaj vzdihljajev z odpustki itd. Poglavitna stvar

pri večerni molitvi je pa poleg zahvale za vse dobrote — kes. Zdi se, da se še zmirom premalo priporoča, naj se otroci nikdar ne vležejo k počitku, da ne bi poprej obudili kolikormoč popolnega kesanja. Kardinal Franzelin je rekel nekoč: »Ako bi mogel prehoditi kot pridigar vse dežele, bi nič drugega večkrat ne priporočal, kakor obujenje popolnega kesanja.« Zato je pa priporočati, da se otroci privadijo večerne molitve, ki je v katekizmu, kajti v njej je pglavilna stvar — kes. In ako smo mladino pridobili za to vajo, je kaj verojetno, da bo to navado ohranila tudi za poznejše življenje.

Med prvimi opravili dobrega kateheta je torej vzgoja za molitev, ker je eminentne važnosti za praktično krščansko življenje.

Katehet ima dolžnost, da o priliki šolskega pouka, kadarkoli kaže, opozarja, kako in kdaj je treba moliti, da vzbuja veselje do goreče, molitve s praktičnim navodilom.

Ko zapoje šolski zvon, vstanejo otroci k molitvi. Katehet opazi, da nekateri opravljajo molitev brez pazljivosti, brez zbranosti in pobožnosti, da gledajo skozi okno, v knjigo, ali pa se z rokami celo igračajo. To zani-karnost je treba že pokarati n. pr. takole: »Nekateri se kar nič ne potrudijo, da bi lepo in zbrano molili. Otroci, ki imajo radi nebeškega Očeta, ne delajo tako. Dobri otroci Boga ljubijo in mu delajo veselje s p o b o - ž n o molitvijo. Ako dobri otroci opazijo, da drugi Boga žalijo, jim je hudo in bi radi zadostili za razžaljenje. Tudi mi hočemo to storiti. Otroci, vstanite! V zadostilo bomo še enkrat molili »Čast bodi . . .«! Tisti pa, ki ste poprej slabo in raztreseno molili, sklenite za trdno, da se boste zanaprej poboljšali.«

Drugikrat vpraša katehet tega ali onega otrok, če je opravil jutranjo molitev. »Ali si molil pobožno? Včeraj tudi?« Gotovo bo našel več takih, ki so molitev zanemarili. Zato lahko reče: »Da ne boste brez jutranje molitve, bomo pa zdajle skupaj še enkrat opravili jutranjo molitev posebno zato, ker ste bili doma precej raztreseni, kajneda otroci! Odprite torej katekizem str . . . !

Če zbolí otroku oče ali mati, ne opusti, da bi ga ne opozoril, naj stanovitno moli za bolne starše. Ako so starši zopet okrevali, tedaj opomni otroka: »Ali si se že zahvalil ljubemu Bogu za to dobroto?« Otrok si bo to zapomnil tudi za druge enake slučaje.

Učenca, ki se težko uči, vzpodbujaj, da naj zaupno prosi Boga Sv. Duha za pomoč in razsvetljenje; nadarjenemu otroku pa nalágaj zahvalo. — Po opravljeni spovedi pripoveduj šolarjem, da ne bodo stanovitni v dobrem, ako Boga ne prosijo za to milost.

Kakor razvidno, ima katehet dosti priložnosti, da vzgaja za molitev. Čas, ki ga porabi za praktične vaje, ni izgubljen, ampak posvečen krščanski vzgoji, otroci pa bodo uvideli, da molitev ne dela nobenih težav; okušati bodo jeli blagodejnost, moč in korist pobožne in pogostne molitve.

Kam kaže abiturijentom meščanskih šol?

Meščanske šole imajo v prvi vrsti nalogo pripravljati učence za praktično življenje tako, da dobimo izobražene obrtnike, trgovce in umne gospodarje, ki so sposobni slediti napredku časa. Nekateri učenci pa hrepene še po višji izobrazbi. V ministrskem razpisu z dne 16. junija 1905, št. 10131 so naštetih za take mladeniče nastopni zavodi:

1. Prestop v realko ali učiteljsiše je odvisen od vsprejemnega izpita. Istotako prestop v višje trgovske šole in kadetnice. Kdor hoče biti sprejet v kadetne šole, mora dovršiti štiritrazredno meščansko šolo, na kateri se poučuje tudi francoščina kot neobligaten predmet.

2. Dvorazredne trgovske šole.

3. Mornarske (navtične) šole.

4. Strokovne šole na c. kr. tehnološkem obrtnem muzeju na Dunaju:

a) šola za barvarstvo,

b) šola za stavbno in strojno ključavničarstvo,

c) šola za elektrotehniko.

5. Umetno-obrtna šola na Dunaju in v Pragi:

a) za risanje in slikanje,

b) za modeliranje,

c) za ornamentalno risanje.

6. Grafični zavod na Dunaju: Oddelek za fotografijo in reprodukcijo.

7. Višji strokovni tečaj za obrtno izdelovanje usnja na Dunaju.

8. Državne obrtne šole na Dunaju, v Gradcu, v Trstu, v Plznu, v Pragi, v Libercih, v Brnu, v Zabřeku, v Bielskem, v Krakovem, v Dunajskem Novem mestu.

9. Zavod za tkaninsko (tekstilno) obrt v Aschu in Brnu.

10. Umetno-obrtna strokovna šola v Ljubljani, ki ima oddelke:

a) stavbno in pohištveno mizarstvo,

b) lesno strugarstvo,

c) lesno rezbarstvo,

d) kiparstvo.

11. Strokovna šola za obdelovanje lesa v Hallu, v Chrudimu in v Beljaku z oddelki:

a) za mizarstvo,

b) za rezbarstvo,

c) za strugarstvo.

12. Strokovna šola za kiparje in kamnoseke v Hořicah.

13. Strokovna šola za strojno obrt in elektrotehniko v Chomutovu.

14. Strokovna šola za podelavanje železa in jekla v Steyru.

15. Strokovna šola za umetno ključavničarstvo v Kraljevem Gradcu.

16. Strokovna šola za podelavanje gline v Znojmu z oddelki a) za modeliranje, b) za tehniško kemijo in njeno uporabo v keramiki.

17. Strokovna šola za tkalstvo v Libercih.

18. Učiteljski tečaji na godbenem konservatoriju na Dunaju.
 19. Kmetijske srednje šole v Mödlingu, Kadanu, v Chrudimu, v Roudnicah, v Novem Jičinu, v Prerovu, v Bernaticah, v Črnovicah.
 20. Višja šola za vinorejo in sadjerejo v Klosterneuburgu.
 21. Višja sadjerejska in vrtnarska šola v Lednicah.
 22. Gozdarska šola v Hallu, Gusswerku, Idriji, Bolechovu, Aggsbachu, Budjejevicah, Hebu, Piseku in v Hranicah.
 23. Strokovna šola za pivovarstvo v Pragi.
 24. Šola za izdelovanje špirta v Pragi.
- (Na mnogih teh šolah dobe marljivi učenci državne ustanove.)
Slovenec manjka še za mnogo strok domačih moči.

Učitelj in ljudstvo.

(Poročal pri zborovanju idrijske podružnice „Slomškove zveze“ c. kr. učitelj Josip Novak.)

Učitelj in ljudstvo sta dva faktorja, ki sta navezana drug na drugega; vendar pa, dasi tesno združena, vlada med njima pogosto veliko nasprotstvo, semtertja celo sovrašтво.

Na prvi pogled bi se zdelo nekoliko neumljivo, če slišimo, da dostikrat ljudstvo ne mara za učitelja, da ga ne spoštuje, da mu celo nasprotuje, da ga sovraži. Zakaj pa? Saj je vendar učitelj dobrotnik ljudstva? Mislim, da zadenem pravo, ako trdim, da si ta in oni učitelj sam nakoplje nevoljo in nasprotstvo ljudstva.

Marsikdo izmed učiteljstva ne pozna, oziroma noče poznati ljudstva, med katerim živi in deluje, ne vpošteva, oziroma noče vpoštovati ljudskega mišljenja, nazorov in potreb, zato pa uprav nasprotno deluje, kakor si ljudstvo želi. Da se to ne bo godilo, je pa treba, da se učiteljstvo prilagodi mišljenju in življenju ljudstva, da se vtopi v njegove težnje in potrebe, da se ne postavi v nasprotje ozir verskega prepričanja in življenja ter si po tem uravna svoje delovanje v šoli in zunaj šole.

1. Učiteljevo delovanje v šoli.

Po mladini, ki nam je izročena, si moramo pridobiti srca ljudstva. Nikar ne pozabimo, da je šolska mladina najboljši šolski nadzornik, ki čuva našo boljšo, kakor najbolj bistro oko okrajnega šolskega nadzornika. Učitelj bodi torej vesteren v izvrševanju svojih stanovskih dolžnosti, bodi enako pravičen do vseh učencev in do vseh enako ljubezniv. Kako bo ljudstvo zaupalo učitelju in ga ljubilo, ako zanemarja svoje stanovske dolžnosti! Kako ga bo spoštovalo, če otroci doma pripovedujejo, da prepozno prihaja v razred, da se prikaže včasih z meglenimi očmi. Take novice, ki jih otroci donašajo iz šole, gotovo ne napravijo najboljšega vtisa na starše. Sodba nad takimi vzgojitelji je hitro storjena, in se — žal — kaj rada posploši ter tako škoduje

celemu učiteljskemu stanu. Kdo je vzrok, če se čuje med ljudstvom kategorična obsodba: Taki so!

Učitelj mora biti v šoli nepristranski; vsi otroci, ne glede na stranke, ki jim pripadajo njihovi starši, mu morajo biti enako ljubi, z vsemi mora enako ravnati. Otroci hitro zapazijo, ako učitelj svojim ljubljencem vse nerodnosti spregleda, druge pa prezira in za vsako malenkost kaznuje. Taka nepravičnost ne ostane dolgo skrita staršem, ki potem tudi uravnajo svoje obnašanje primerno ravnanju učiteljevemu v šoli.

Pa tudi pouk sam nam pomaga pridobiti zaupanje ljudstva. Učitelj se mora pri poučevanju ozirati na potrebe ljudstva dotičnega kraja.

Naša dežela je po večini poljedelska, zato naj bo pouk kolikormoč uravnan tako, da bo ustrezal potrebam kmečkega prebivalstva. Dovoljujejo naj se olajšave, v kolikor ne kratijo šolskega napredka. Kmet potrebuje zlasti poleti svoje otroke pri nujnem delu; 11—12letni deček mu odleže za hlapca. Zato pa že tudi šolski zakoni skrbe za kmeta vsaj v toliko, da dovoljujejo njegovim otrokom raznih olajšav, n. pr. poldnevni pouk, oprostitev iz vsakdanje šole po izpolnjenem 12. letu itd.

Mnogo težav ima vestni učitelj s šolskimi zamudami. Če je zelo natančen, ali bolje rečeno pedant, potem si vedno in vedno nakopava na vrat novih nasprotnikov; če je pa preveč popustljiv, potem pa je šolski obisk tako slab, da o rednem pouku sploh govoriti ni mogoče. Zato naj učitelj ubere zlato srednjo pot. Staršem je treba prijateljsko prigovarjati in svetovati, da naj takrat, kadar ni posebno nujnega dela, redno pošiljajo otroke v šolo; mnogi bodo radi ubogali osobito, če se prepričajo, da tudi učitelj rad opraviči zamudo, če le more.

Ako kmet svoje otroke mora pritegniti k delu, mu tega pac ne smemo tako zameriti, ker je največkrat res prisiljen. Bremena, ki kmeta v današnjih dneh še mnogo bolj tarejo, kakor pa nekdej, so kar neznosna. Poleg tega pa dragih delavcev ponajvečkrat niti dobiti ne more, če bi jih tudi hotel najeti. Prisiljen je torej porabiti domače moči, svoje otroke. So pa še drugi razlogi, ki silijo roditelje, da porabljaajo šolske otroke za delo. Otrok se mora z mladega vaditi, ako hoče postati priden delavec. Delo pa ga tudi telesno krepí ter ga varuje lenobe, ki je mati vseli napak in hudobij. Šola stori torej dvojno dobro delo, ako uredi učni čas tako, da otroci lahko obiskujejo šolo, poleg tega pa tudi lahko pomagajo svojim staršem pri delu.

Povsem drugače je seveda v obrtnih krajih, kjer se prebivalstvo ne peča s poljedelstvom in torej tudi ne potrebuje svojih otrok pri delu. V takih krajih otroci v prostem času navadno postopajo po cestah in okrog oglov, uganjajo vsakovrstne neumnosti in pogosto tudi razne hudobije. Koliko takih otrok se že v zgodnji mladosti prav vsled tega, ker nimajo nikakega dela, duševno tako pokvari, da so vse svoje življenje samo y kvar, škodo in nadlogo človeški družbi.

Tu mora zopet učiteljstvo nekoliko vmes poseči. Vsega res ne more doseči, ker dela vsem takim otrokom ne more preskrbeti, nekaj pa vendar

lahko stori. Otroke je treba navajati, da si sami preskrbe primerno delo. V to nam posebno dobro služijo šolske delarne, kjer se učenci vadijo izdelovati iz lesa, lepenke in papirja razne koristne predmete. Če dobi učenec veselje do takega dela, napravi lahko — takorekoč igraje — marsikaj koristnega za dom, marsikaj pa tudi lahko proda.

2. Učiteljevo delovanje izven šole.

Prepričan sem, da so se nekateri učitelji najbolj odtujili ljudstvu po svojem političkem nastopu in delovanju, ki je nasprotno težnjam slovenskega ljudstva, nasprotno njegovemu krščanskemu prepričanju, nasprotno veliki ljudski stranki. Nasproti pa so se prikupili našemu ljudstvu oni učitelji, ki delujejo v društvih, ki so ljudstvu v duševno ali gmotno korist. Učitelj naj se ne brani izvolitve v odbor takih društev; ne sme pa pozabiti, da je s sprejemom odborništva prevzel tudi vse dolžnosti, ki mu jih naklada tako častno mesto. Kdor noče ali ne more izvrševati sprejetih dolžnosti, je bolje, da tudi odborništva ne sprejme; kajti nikakor ni častno za učitelja, ako ljudstvo o njem pripoveduje, da se za društvo, čigar odbornik je, prav nič ne meni. Zlasti pa naj ne išče vedno in povsod le svojega dobička. Res je, da učitelji nismo tako sijajno plačani, da bi lahko vsak postranski zaslužek prezrli; toda delo iz gole dobičkarije ne pospešuje spoštovanja. Učitelj si le tedaj pridobi spoštovanje, ako ljudstvo spozna, da radevolje žrtvuje marsikatero uro, marsikak trud za prospeli dobrega društva.

Dobe se pa tudi učitelji, ki sicer mnogo truda in časa, da celo denarja žrtvujejo za kako društvo, ljudstvo jih pa kljub temu ne mara, ker delujejo v protiljudskih, proticerkvenih, liberalnih društvih. Naše ljudstvo je dovolj počteno in verno, zato pa se takih vzgojiteljev hitro odkriža. Če se jih pa ne more iznebiti, jih pa po strani gleda in prezira.

Posebne važnosti je tudi učiteljevo občevanje z ljudstvom. Ako se ljudstvo v raznih zadevah obrača do učitelja, naj mu rad pomaga in prijazno svetuje, ako le more. Z vsemi naj bo kolikormoč prijazen, ter naj ne pozna nobenega nasprotstva.

Rad naj zahaja med ljudstvo, bodisi v izobraževalnem društvu ali pa tudi tuintam v gostilni, kjer se lahko marsikatera pametna beseda reče. Ljudstvo je ponosno, ako ima v svoji sredi kako bolj odlično osebo, ki se ne sramuje občevati s preprostim kmetom ali z navadnim delavcem. Ogiblje naj se pa gostilnic, kamor zahajajo pijanci in ljudje dvomljive vrednosti, kjer ni drugega kakor vpitje, kreg in pretep. Že star pregovor pravi: »Kdor se med otrobe meša, ga svinje požro.«

Pogubni za učiteljski ugled so tudi razni prepiri. Nasprotstva se pojavijo povsod, med kolegi, med učiteljstvom in duhovščino, pa tudi med ljudstvom in učiteljstvom. So trenutja v življenju, ko so nasprotstva skoraj neizogibna; malo je pa takih, ki bi se radi vdali nasprotniku. V takih slučajih je treba varovati svoj ugled. Ni se treba takoj razburjati, posebno pa ne vsega takoj na veliki zvon obešati. Možje se možko pogovore — in v tem zmislu tudi ženske lahko možko ravnajo, — vsak svoje

trditve s stvarnimi dokazi podpre, zraven pa se ogiblje vseh zbadljivih in žajjivih besed, ki prepri le še bolj netijo. Ko pa se končno dogovore, se ločijo zopet kot možje, prijatelji prav tako, kakor so bili poprej. Gorje pa učitelju, ki zaide v brezplodne prepire!

Nedotakljivo in neomadeževano pa bodi predvsem učiteljevo zasebno življenje. Ako kdo tukaj krene na krivo pot, potem je njegov ugled dočeta strt. Marsikaj bi se dalo v tem oziru povedati, a vsakdo ve, kaj mislimo. Učitelj naj se ogiblje tudi takih ekscesov, ki se v navadnem življenju, zlasti pri živalnih ljudeh, pri pevcih večkrat dogajajo. Menimo: Popivanje v noč! Ponočevanje in pijančevanje ne pospešuje ugleda učiteljstvu, ker te lastnosti še navadnemu delavcu nič kaj ne pristojajo. Popivanje je vzrok vsega zla pri učitelju: Zanemarjanje šolskega pouka in 'stanovskih' dolžnosti, zanemarjanje v obleki in stanovanju, dolgovi itd.

K sklepu svoje razprave moram omeniti še eno točko, ki bi jo moral sicer zaradi njene vzvišenosti postaviti na prvo mesto; a mi je dispozicija, ki sem si jo napravil za svoj izdelek, velevala, da jo uvrstim tu, ko govorim o učiteljevem zasebnem življenju. Mislim, versko naziranje učiteljevo. Naše slovensko ljudstvo je globoko verno. S tem dejstvom, ki se ne da utajiti, mora slovenski učitelj računati, ako hoče uživati spoštovanje in ljubezen med narodom. Slovencu je katoliška vera svetinja, ki si je ne da vzeti in ki jo brani proti vsakomur do krvi. Odtod tudi izvira spoštovanje in ljubezen, ki jo ima dobro ljudstvo do vestne duhovščine, ker je zaščitnica te narodove svetinje. Zato naj bo pa tudi učitelj, ako si noče nakopati ljudskega sovraštva na glavo, veren katoličan. Vzgažati mora njemu izročeno mladino v katoliškem duhu, živeti mora pa tudi sam tako, kakor velevalo božje in cerkvene zapovedi.

Naj končam. Razložil nisem sicer nič novega, saj to kar sem navedel, vsakemu pove že zdrav razum. Iz ljudstva smo, zato delajmo za ljudstvo v zmislu načel, ki jih krščansko slovensko ljudstvo odobruje, pa bomo uživali ugled in spoštovanje, pa bomo z veseljem vršili svoj poklic, pa nam bo celotni slovenski narod hvaležen.

Priprave za katehetski kongres.

Katehetska sekcija avstrijske Leonove družbe na Dunaju je imela zadnjo sejo dne 21. junija. Posvetovanje je bilo zopet o katehetskem kongresu. Predsednik kan. Kundi je prebral pismo prazemyšlskega škofa Czechowicza, ki iskreno pozdravlja »srečno idejo, vzbujeno po duhovski gorečnosti.« — V pretres so zborovalci vzeli osnovo za pripravljavne literarne izdelke, ki naj bi drugo leto izšli v posebni zbirki. Pripravljavni odsek ima dolžnost, da se posvetuje z referenti, ki pridejo v poštev. Sklenilo se je, da se izvolijo za bolj važna temata po trije referenti, ki naj

dobe tudi primerne nagrade. Zraven teh specielno določenih referentov pa naj bi se oglasili tudi drugi katehetje, ki jih zanima kako nasvetovano vprašanje ter naj bi izdelane referate poslali katehetski sekciji. Ako bo delo temeljito in bo ugažalo, se bo tudi objavilo in razmerno nagradilo.

Spored literarnega pripravljavnega dela za katehetski kongres.

Vsi literarni izdelki, ki veljajo kot predpriprava za kongres, bodo objavljeni v posebni knjigi z naslovom: „Grundfragen der Katechetik“.

Obsegala bo sledeče razprave:

1. Namen verstvenega pouka. 2. Temeljna načela, kako navajati otroke za kršč. življenje (askeza otrok), z ozirom na potrebe odraslih. (Pri tej točki naj bi se obravnavalo tudi: pogosto obhajilo otrok; pretiravanje z duhovnimi vajami.) 3.* Načela za katoliško življenje med srednješolsko mladino z ozirom na posebne potrebe olikancev. 4. Verstveni pouk in farno dušno pastirstvo. (Medsebojno razmerje med verstvenim poukom [na ljudskih in srednjih šolah] in med organizovanim farnim dušnim pastirstvom ter medsebojna izpopolnitev.) 5. Stanje verstvenega pouka na nižjih šolah. (Posebni referenti za nemško, češko, italijansko, slovensko, hrvatsko, poljsko, rutensko, ogrsko ozemlje, za Nemčijo, Švico in druge dežele. Ne bodo se pa navajali samo nedostatki temveč treba bo podati jasno sliko, kako, po kateri metodi se poučuje verouk, kako se skrbi za verstveno znanje, kakšne knjige, kakšni pripomočki se rabijo, kakšna je vzgoja bogoslovcev itd.) 6.* Stanje verstvenega pouka na srednjih šolah. 7. Statistični pomočki za delovanje na katehetskem torišču.

(S posebnimi polami, ki se bodo razposlale posameznim škofijam, bo moč dognati vsa državna in cerkvena določila kakor: šoloobvezni čas, pričetek šole, število ur za krščanski nauk, starost za prvo spoved in za prvo sveto obhajilo, verske vaje itd.)

8. Princip encykličnega poučevanja; kako naj se uporablja. (Pojasnitev v nasprotju s progresivnim načinom.) 9. Krščanski nauk na ljudski šoli. 10. Poučevanje a) zgodb, b) liturgike, c) cerkvene zgodovine na ljudskih šolah. 11. Krščanski nauk v cerkvi. 12.* Pouk a) krščanskega nauka, b) zgodb, c) liturgike, d) cerkvene zgodovine na srednjih šolah. 13.* Pomen temeljitega bibličnega znanja za višjo izobrazbo. 14.* Splošna dogmatika ali apologetika? 15. Glavni pogoji vzgojnega uspeha. 16. Razvoj katehetike. 17. Razmerje katehetike do drugih teoloških in profanih disciplin. 18. Glavne pridobitve moderne psihologije, pedagogike in didaktike. 19. Moderne zmote. 20. Psihološka podlaga verstvene vzgoje otroka in mladeniča. 21. Katere gotove rezultate nudi katehetu eksperimentalna pedagogika?

Ako bi se temu ali onemu katehetu zdel primeren in potreben se kak referat, naj opozori nanj katehetsko sekcijo Leonove družbe. Če kdo želi kakega pojasnila, oziroma vsebine poedinih obravnav, naj blagovoli vprašati.

Navodilo za obravnavo označenih vprašanj, katerih rešitev bo objavljena v knjigi „Grundfragen der Katechetik“.

Glavni namen teh obravnav je, da dobimo odločilno besedo za omenjene probleme, da izboljšamo učila, razširimo pravilno metodo, da pospešujemo katehetsko gibanje.

Utemeljuje naj se jasno, znanstveno, a ne preveč z abstraktnimi pojmi, tembolj pa z zgledi in s konkretnimi slučaji. — Naziranje nasprotnikov naj se — če treba — omenja in kratko zavrne. Obstoječe slovstvo, ki pride v poštev pri posameznih témah, naj se uporablja. — Jezik bodi stvaren, ne retoričen, ampak jedernat in odločen. — Vsak članek naj se modro in naravno razdeli in razvrsti v pododdelke. Važnejše točke naj se enkrat, oziroma dvakrat podčrtajo.

Rokopisi naj se pošiljajo čimpreje katehetski sekciji avstrijske Leonove družbe. (Wien I., Bäckerstrasse 8.) Zadnji termin 1. julija 1910.

„Ali se gremo shod?“

Sestanek učiteljiških abiturijentov je bil v Ljubljani dne 2. avgusta. Imeli so tudi zborovanje z raznimi referati in slednjič veselico. Naj imajo sestanek, kdo bi jim branil; naj se poradujejo in razvesele, preden stopijo na trnjevo pot učiteljskega poklica! Mi bi se pač ne pečali obširneje s to prireditvijo, ki naj bi imela značaj prijateljske vzajemnosti pred odhodom v svet. Če se pa loti kak neizkušen mladenič žaliti krščansko prepričanje velike večine navzočih tovarišev in tovarišic, — pa imenujemo to početje več kot netaktno, da, naravnost predrzno, — in ne moremo molčati.

Nič ni bolj smešnega in obenem odurnega, kakor če ljudje, ki se jih še drži šolski prah, jamejo pred javnostjo reševati svetovne probleme ter izrekajo sodbe — decidirane, in po njihovih možganih neovrgljive, češ: »Tako je in nič drugače; mi smo prišli do resnice, kaj boste vi drugi duševni pritlikavci pred nami, ki se niste znali otresti verskih dvomov in predsodkov! . . .«

No, no! Vemo, kako in s čim se marsikdo iznebi takoimenovanih verskih spon. Poznamo prognozo takih bolezni . . . Črv nemirne vesti v notranjščini, — tega treba zamoriti! »Svobodno misel« ali kaj podobnega v roke! . . . Imenitno! . . . Je že v glavi stara, škrbasta, obrabljena fraza: »Poslopje verskih bajk in dogem se ruši« . . . Revež! Ruši se poslopje tvojega plitvega razuma in miselnosti. Drugačni veleumi, nego si ti, so se že lotevali rušiti poslopje dogem in katoliške Cerkve, a so legli v grob, ne da bi se jim želje izpolnile; izginili so brez sledu in slave, Cerkev Kristusova pa je ostala in bo zmagovala do konca.

Le nikar samega sebe smešiti! Saj je širni javnosti znano, s kako žalostnim uspehom se je končala preizkušnja pri maturi na ljubljanskem učiteljišču. Seveda so vzrok nezrelosti samo profesorji, ki podcenjujejo visoko učenost politikujočih dijakov! Ali ni žalostno, ako mora abiturijentskemu sestanku predsedovati junak, ki bo moral baje še ponavljati izpit za maturo, če bi hotel učiteljski kruh uživati. Ni čuda, če se pod takim vodstvom nemoteno govoriči o verskih bajkah in dogmah in o šoli, ki se mora iznebiti verskih motivov!

Naj ne bodo užaljeni s temi, malo ostrimi besedami tisti dobromisleči abiturijenti, ki so se udeležili sestanka, pričakujoči stvarnih in pametnih referatov. Prepričali so se vsaj, kako daleč so že zabredli nekateri njihovi šolski tovariši. Vabimo tem pčtom vse one abiturijentinje in abiturijente, ki so se čutili nezadovoljne pri omenjenem zborovanju, da se pridružijo pogumno in zaupno veliki četi krščanskega učiteljstva, zbranega v »Slomškovi zvezi«.

Dne 2. septembra bo imela ta zveza veliko skupščino in občni zbor na Brezjah. Pridite k nam, pa boste spoznali, da vlada med nami res prijateljstvo, edinost in prava ljubav, saj se združujemo na temelju krščanskega prepričanja in krščanskega življenja.

Tistim pa, ki so se strinjali s konfuznim in naravnost brezverskim besedičenjem, ki se je čulo na sestanku abiturijentov, svetujemo prav prijazno, naj se ne silijo v vrste vzgojiteljev naše slovenske in krščanske mladine. Narod naš je veren, pa hoče za svojo deco imeti učitelje, ki krščansko mislijo in tudi krščansko žive. Kdor nima teh laštosti, ta ni za učitelja, še manj pa za vzgojitelja, poišče naj si drugod zavetje!

Na Brezje!

Tisoči in tisoči katoliških Slovencev romajo vsako leto v slovenski Lurd — k Mariji Pomočnici. Ni ga skoraj Slovenca, ki bi mu ta božja pot ne bila priljubljena, ki bi ne iskal na Brezjah večkrat v življenju tolažbe in pomoči nebeške Matere. Nanjo zaupa slovensko ljudstvo, Njej se hoče priporočiti tudi slovensko krščansko učiteljstvo, da ne omaga v težkih borbah sedanjega življenja.

Na lanskem tako krasno uspelem shodu „Slomškove zveze“ v Bohinjski Bistrici se je sprožila želja, naj bi bilo letošnje glavno zborovanje na Brezjah. Odbor se je o tem posvetoval ter je nasvetovanemu predlogu pritrdil. Naša velika skupščina bo torej na Brezjah v četrtek, dne 2. septembra t. l.

Odbor zatrdno pričakuje, da se udeleže zborovanja vse p. n. članice in člani naše zveze; poleg teh pa vabi tudi vse svoje prijatelje. Svobodno naj se pridružijo tudi tisti, ki nam sicer niso nasprotni, pa imajo polno predsodkov, nabranih v nam sovražnih časopisih in v družbah, v katerih so prisiljeni živeti. Prijatelji, pridite in oglejte naš zbor od blizu! Prepričali se boste, da ste v zmoti, da ste nas krivično presojali.

Ne smemo prikrivati, da je še velik del slovenskega učiteljstva izvun našega tabora; toda malo, malo jih je, ki bi se nas izogibali iz prepričanja, saj je znano, da se povečem vsi neslomškarji drže v rezervi „radi ljubega miru“, iz komoditete, iz neumljivega strahu, ker nimajo poguma javno priznati, da niso liberalci. Učiteljstvo naj pomisli, da ogromna večina našega ljudstva obsoja vse one, ki se postavljajo v vrste nasprotnikov katoliških Slovencev, ki niso v krščanskem taboru.

Organizacija naša je kremenita, saj je prišla na površje po ljutih bojih, saj ima neomajno podlago v katoliških načelih. „Slomškova zveza“ je nastala v burnih časih tedaj, ko so hoteli ves učiteljski stan vpreči v liberalni jarem. Ali uprav z ustanovitvijo naše zveze smo hoteli pokazati vsej javnosti, da ne maramo sprejeti jarma duševnega nasilstva. Ej, kako je takrat zahrumelo! Iz vseh kotov so švigale strele in puščice, od zgoraj pa se je usipala nemilost... In strli, zadušili bi nas bili tedaj, ko bi naša organizacija ne imela zaslonbe pri našem ljudstvu. — Tisti vihar in gromoviti časi so — hvala Bogu — minili! Tudi za nas je prisijalo solnce prave svobode. Ko si je ljudstvo izvojevalo politično zmago, smo se okrepili tudi mi. Sedaj pa lahko brez strahu povemo, kaj smo, prosto lahko izražamo in povdarjamo svoja načela. In ko bomo na Brezjah zbrani, ko se bomo poklonili nebeški Materi Mariji, bo marsikomu prikipela iz srca topla zahvala, ker nam je Bog dal dovolj moči, da smo vztrajali toliko časa v težkih borbah, a prosili ga bomo tudi, da blagoslovi delo „Slomškove zveze“ na korist našega stanu in našega naroda.

Tovariši in tovarišice — brez strahu na plan!

Dnevni red občnega zbora „Slomškove zveze“

**ki bo dne 2. septembra ob 10. uri dopoldne
na Brezjah v Gabrijelčičevem salonu:**

1. Poročilo odbora.
2. Predavanja.

a) O poeziji v ljudski šoli in njenem estetiškem vplivu na učence. (Dr. Janko Bezjak, gimn. nam. ravnatelj in šolski svetnik v Ljubljani.)

- b) O reformi deželnih šolskih zakonov. (Ivan Bregar, nadučitelj v Gor. Šiški.)
c) Eksperimentalna pedagogika. (Evgen Jarc, gimn. profesor in deželni odbornik v Ljubljani.)

3. Slučajnosti.

Pred občnim zborom ob 9. uri bo za udeležence **sv. maša** v Marijinem svetišču. Petje bodo oskrbeli zborovalci.

Skupen obed bo ob 1. uri popoldne v Gabrijelčičevi restavraciji, kjer bo na predvečer prijateljski sestanek onih udeležencev, ki pridejo na Brezje že prejšnji dan.

Prenočišče bo lahko vsakdo dobil, ako se poprej prijavi tajniku S. z. nadučitelju I. Štruklju v Dobropoljah.

Dobropolje, dne 1. avgusta 1909.

Ivan Štrukelj
t. č. tajnik.

Fr. Jaklič
t. č. predsednik.

KATEHETSKI VESTNIK.

Katehetska zborovanja.

III. Slovensko-hrvatski pedagoški in katehetski tečaj.

V dobi vročine smo. Vse išče oddiha, odmora, komur je dano. Katehetje pa smo nekako prisiljeni, da porabimo del počitniške prostosti za večja zborovanja, kajti med šolskim delom ne dobimo za to primerne časa. Potreba medsebojnega stika, potreba nadaljne izobrazbe, časovne razmere, napredovanje v katehetski stroki — vse to nas sili, da vabimo in kličemo duhovne sobrate na katehetske posvete.

Letošnji tečaj smo morali postaviti na vroče avgustove dneve, ker drugega pripravnejšega časa nismo mogli določiti. Kljub temu pa se je odzvalo toliko domačih in tujih gg. katehetov, da moramo biti docela zadovoljni. Že na pozdravnem večeru smo našli 35 udeležencev. V nepričakovano obilnem številu so nas posetili tovariši iz Hrvatske in Dalmacije. Imeli smo v svoji sredi tudi zastopnika Poljaka, zastopnike iz Štajerske, Koroške in Goriške. Pri I. zborovanju dne 10. avgusta je bila knjižnična dvorana »Kat. Tiskarne« naravnost polna. Čast gg. udeležencem iz tujine in bližine! Ta mnogoštevilni poset nam je v tolažbo in v zadostilo, ker se od drugih strani naše prizadevanje prezira in skoraj zavira.

Prvi dan zborovanja dne 10. avgusta je bilo navzočih pri dopoldanskih in popoldanskih obravnavah okrog 150 udeležencev. Zanimanje za predavanja, sodelovanje pri razgovorih in debatah je bilo vseobčno, stvarno, živo, diskusija poučna in mirna. Tudi drugi dan je bila udeležba enako častna in povoljna. Videli smo mnogo novih gospodov, ki izpočetka niso bili navzoči tako, da lahko cenimo število vseh katehetov, ki so participirali pri tečaju, brez dvoma čez 200.

O tečaju samem in o delovanju pri zborovanjih smo čuli od več strani prav laskave in priznalne izjave. Trdilo se je, da tako dobro disponiranih zborovalcev ni izlepa najti. Predvsem je seveda vlekla praktična katehizacija, ki je oba-krat izpadla prav dobro. Ostra in iz-

najdljiva kritika dene pač vsako besedico na občutno tehtnico presoje, a prav vsled tega so taki nastopi tembolj poučni, zanimivi in važni.

Za nastope in za popoldanska zborovanja nam je vodstvo Lichtenturničnega zavoda radevolje prepustilo prostorno dvorano; preskrbelo je tudi zadostno število učenk, da je bilo moč imeti katehezo. Bodi č. vodstvu izrečena tem potom iskrena zahvala.

O priliki katehetskega tečaja se je priredila tudi razstava katehetskih učil, ki obsega vsa najvažnejša nazorila, slike, zemljevide, ilustracije itd., pa tudi vse novodobno katehetsko literaturo, ki je za nas porabna. O razstavi smo čuli samo laskava priznanja. Opomnimo, da bo razstava ostala stalna ter da se bo pomnožila z učnimi pripomočki za svetne predmete. Vsakdo, ki bo odslej potreboval kakšno učilo za šolo, si bo lahko sam ogledal razstavo ter dotično stvar naročil.

O podrobnostih katehetskega tečaja bomo govorili v prihodnjih številkah. V naslednjem podamo samo poročilo o »občnem zboru« našega katehetskega društva.

Predsednik D. S. K. prof. Kržič pozdravi v iskrenih izrazih navzoče goste in društvene člane ter nadaljuje nekako takole:

Občni zbori raznih društev imajo dvojen namen: eden sega nazaj, drugi naprej. Prvo je torej pogled nazaj na preteklo društveno leto: o d b o r poda pregled svojega delovanja, člani zborovalci pa opozorijo na morebitne napake in zamude. Skratka, tu si odkritosrčno v oči povemo, kako smo zadovoljni drug z drugim.

O društvenem delovanju bosta natančneje poročala gg. tajnik in blagajnik. Jaz naj se dotaknem le bolj splošno nekaterih reči.

Odbor je skrbel, da so se zopet letos v šolski dobi redno vršili »Kat. sestanki«. Srčno zahvalo izrekam vsem onim postrežnim g. tovarišem, ki so nam preskrbovali mikavne in koristne referate. Ne morem se pa pohvaliti s člani našega katehetskega društva, da bi se bili pridno udeleževali teh sestankov. Le ne-

kaj gospodov se je redno udeleževalo. Prosim torej, naj bi se to v prihodnje izboljšalo; ako je namreč le premalo poslušalcev, nima referent pravega veselja, pa tudi razgovori so potlej bolj mlačni in premalo zanimivi.

Prav posebno pa se moram zahvaliti našemu pridnemu g. tajniku, katehetu Č a d e ž u, splošno že za njegovo marljivo tajniško delovanje, še posebej za njegovo spretno in požrtvovalno urejevanje društvenega lista »Slov. Učitelja«, ki ga tako hvalno izvršuje v zvezi s svetnim tovarišem, g. učiteljem N o v a k o m. Gospoda, kdor je kdaj imel kaj opraviti z urejevanjem kakršnegakoli lista, bo znal po vrednosti ceniti tako delo. List se odlikuje po različnosti in mikavnosti, pa po praktičnosti, ker se lahko vsakdo mnogo nauči za praktično uporabo v svojem imenitnem poklicu. Tudi drugi so se pohvalno izrekli o njem, le parkrat ni bila povsem všeč nekoliko ostrejša beseda v kritiki; pa to se vsakomur lahko primeri v takozvanem — »vročem boju«.

Vrlino našega društvenega organa so znali ceniti tudi naši sobratje na Hrvaškem. Velezaslужni gospod profesor H e f f l e r je analiziral posamezne letnike in nabral veliko zbirko za katehezo koristnih nasvetov, ki jih je objavil najprej v »Kršč. Školi«, potlej pa še v posebnem ponatisu. Ne vršil bi kod predsednik svoje dolžnosti, ko bi ob tem slovesnem zborovanju javno ne izrekel prisrčne zahvale za to delo, ki je obenem najboljša reklama za naš društveni list.

Druga naloga občnega zbora pa je, da se dogovorimo o programu za prihodnost. Začetek je že storjen v našem katehetskem tečaju, ki smo ga združili z občnim zborom. Odbor se bo trudil še dalje, da pridobi dobrih referentov za katehetske sestanke. Osobito pa bodi nastopno leto skrb našim katehetom, da dobro preizkusijo učne načrte in naznanijo odboru svoje pomisleke in nasvete, da se končno za stalno določijo podrobni načrti za razne kategorije naših šol, ker take načrte zahteva tudi svetna šolska oblast. Dobrotljivi Bog nakloni našemu skupnemu prizadevanju svoj

obilni blagoslov, saj delujemo gotovo v njegovo slavo, ako vestno vzgajamo njemu tako ljube otročiče! (Živalno odobravanje.)

Poročilo tajnika kateheta Č a d e ž a.

Častiti zbor! Kot tajnik sem pozvan, »da dam odgovor od svojega hiševanja.« Skrivnosti nimam, da bi jih razodeval, kajti povečem vse, kar se je zgodilo v minolem poslovnem letu, se je sproti objavljalo v našem glasilu »Slovenski Učitelj«.

Pri vsakem društvu je treba presojati tri reči: Namen, delo in uspeh. Zunanji svet seveda povprašuje najprej po uspehu: »Kaj ste pa dosegli, kaj pa imate pokazati?« . . . No, samozavestno se lahko pohvalimo, da bi tudi na to vprašanje ne bilo treba molčati, če bi se bilo ravno treba postavljati. Toda pojdemo po vrsti! — Če presojujemo namen našega društva, ki je izražen v § 2. društvenih pravil, moramo priznati, da se splošno premalo uvaža. Duhovnikovo delo v šoli, se tuintam — kar smo že opetovano karali — ne ceni in ne tehta enakomerno z drugim delovanjem, dasi bi moralo imeti odločno prvo mesto v njegovem delokrogu. Zavrnil bi me kdo, pa bi rekel: »Vsak berač svojo malho hvali!« Pregovoru sicer vsa čast; toda, da se ne bomo prerekli, čujmo, kaj pravi prva škofijska sinoda (p. 13.): »Experientia docet, omnem posteriore vitam dependere ab educatione a prima infantia usque ad dimissionem e schola; immo dicunt, hominem mansurum talem, qualis usque ad decimum vel duodecimum annum fuerit. Inde sacerdotes perspicunt, quam grave manus qua catechistae in se susceperint . . .«

Nismo poklicani, da bi presojali delovanje gg. tovarišev v duhovskem poklicu, tudi ne maramo in ne smemo nikogar žaliti; dovoljeno pa naj nam bo na tem mestu izraziti začudenje, če se o priliki našega velevažnega tečaja vrši dekanjska konferenca, (tako namreč sem čul od več strani) ter se gg. veroučiteljem na ta način onemogoči udeležiti se našega zborovanja.

Skrb za šolsko mladino mora biti torej duhovnikom najvažnejša dolžnost. Kadar bo ta zavest splošno prodrila, se

bo tudi naše društvo ponašalo ne le s častnim številom udov, temveč tudi z večjim uspehom v organizaciji sami, in z uspehom v šoli.

Kaj in koliko smo delali v preteklem letu? Vsega skupaj smo imeli doslej v Ljubljani dvoje večjih zborovanj in 17 sestankov, v zadnji sezoni pa 8. Čuli smo nekaj prav izbornih in temeljitih predavanj, pomenili smo se o marsičem, kar je v povzdigo katehetske naobrazbe in na korist uspešnega poučevanja v šoli. Predvsem pa smo se v minolem šolskem letu pečali z izdelovanjem podrobnega načrta za poučevanje krščanskega nauka in zgodb sv. pisma na naših ljudskih šolah. Izvršitev dobrega učnega načrta za krščanski nauk pač ni lahka stvar, če imamo v mislih naše manj pripravne učne knjige. Zato pa se ne bomo čudili, če morda načrt ne bo vsestransko vstrelal. Poskusili bomo eno leto, in potem popravili, kar bo pomanjkljivega.

Udeležba pri naših mesečnih sestankih nikakor ni bila dovoljna. Povprečno nas je bilo vsakokrat 20. Gospodom izven Ljubljane ni zameriti, ali včasih bi le pričakovali nekoliko več gostov. Lani na občnem zboru je tovariš Nadrah predlagal neko decentralizacijo v toliko, da bi se napravila okrožja po deželi, ki bi imela ad hoc sestanke kake trikrat ali štirikrat na leto. Ti sestanki bi namreč konferenca »sodalitatis«. Kakor je spoznati, so besede ostale le na papirju. Nekaj bo treba ukreniti, da se naše društveno življenje ohrani v svežosti in čilosti.

Naj razodenem tudi nekatere tajnosti iz statistike D. S. K.

Društvo šteje točasno 12 ustanovnikov in 366 rednih članov. Lepo število res! Ali — izmed teh jih je 80 samo v zapisniku. Priglašeni so bili, toda prispevka od njih nismo dobili še nobenega. Društvo bi bilo zelo hvaležno, ako bi poverjeniki po dekanijah hoteli pomagati in o priliki opozoriti tudi na to plačevanje duhovne sobrate. Le 91 gospodov je poslalo, oziroma izročilo letni prispevek lani in letos; 138 jih je za letos še na dolgu. Nanovo je v tek. letu pristopilo in plačalo članarino 28

veroučiteljev. Med društveniki je 29 izvenkranjskih tovarišev, ponajveč iz goriške škofije, kjer imajo že zdavnaj potrjena pravila za lastno podružnico, pa je še zdaj niso oživotvorili. (Na Koroškem imajo lastno slov. katehetsko društvo z okrog 30 člani. Načeluje mu delavni g. župnik Mat. Ražun.) Mimorede bi predlagal, naj se počeniš z bodočim letom kot članarina določi za naše katehetsko društvo samo 1 K, ako je član obenem naročen na list, drugače pa 2 K. Enak modus imajo tudi pri »Slomškovi zvezi«.

Doslej je umrlo šest sobratov, ki so bili člani našega društva, in sicer č. č. gg.: Brulec Fr., Dornik K., Erjavec Matja, Kukelj A., Mekinec Fr., Peharc Sl.

Med duhovniki v ljubljanski škofiji jih je 355, ki so naročeni na strokovni list »Slov. Učitelj«. Tudi v tem oziru bi bilo želeti večje podpore in večjega zanimanja zlasti zato, da bi se poučili o katehetskem gibanju vsaj iz lista, ako se ne morejo udeležiti naših sestankov. List naj bi bil posredovalni organ za vse društvene člane. Početkom l. 1909. smo morali ustaviti list 80. odjemalcem (med njimi je precej duhovnikov), ker kljub opominom niso poravnali večletne zaostale naročnine.

Glede notranjega tajniškega poslovanja omenjam, da je bilo D. S. K. poslalo potom kn.-šk. ordinariata vlogo na deželni odbor s prošnjo, da naj se na slovenski trgovski šoli poučuje tudi krščanski nauk. Prošnja je imela uspeh. Dobili smo obvestilo, da se je verouk sprejel med predmete I. in II. letnika in sicer po eno uro na teden.

Enako je posredovalo naše društvo, da se je spravila v tir skrb za duševno zaostale otroke. Ustanovil se bo — upati je, da v kratkem — v ta namen poseben oddelek na eni izmed ljubljanskih šol; učne moči so že na razpolago.

Po posvetovanju z raznimi gospodi je društvo poseglo tudi v neko zadevo in vložilo prošnjo, ki bi ji morda utegnili nekateri ugovarjati.

Sokolska društva — osobito v Ljubljani — so jela takozvani »naraščaj« zavajati na javne veselice, kjer ni nikakor preskrbljeno za deco v нравstvenem

oziru, obenem pa zanašajo taki otroci politiko že v ljudskošolske prostore. Dne 4. julija je ljubljanski »Sokol« na Ledini napravil ljudsko veselico s plesom in s popivanjem. Na spored so poleg drugih točk postavili tudi telovadjenje naraščaja. »D. S. K.« je opozorilo s posebno vlogo c. kr. deželni šolski svet na obstoječe predpise, ki zabranjujejo take nastope šolskih otrok. Prišla je posebna prepoved na vse šole; učitelstvo je šolske otroke obvestilo o dopisu. Tudi »Sokol« je dobil enako prepoved; toda mladiči so vseeno nastopili. Zato je bilo treba nove vloge, v kateri se je zadeva pojasnila; obenem pa se je svetovalo, naj se ta slučaj nepokorščine porabi za povod, da se ljudskošolski mladini sploh prepove udeležba pri tem ali onem telovadnem društvu. Šola naj otrokom preskrbi sama dovolj gibanja in telovadbe.

Sokolstvo se je vrglo z vso silo na šolske otroke, da bi jih zavedlo tja, kjer ne veje cerkveni duh, da bi zmanjšali vpliv duhovnikov, da bi deco rekrutirali za versko mlačnost in versko mržnjo. Če z njimi tekmujemo, smo vseeno na slabšem, kar se tiče šolske mladine, ker nasprotniki delujejo z nedovoljenimi sredstvi. Kamor se ozremo, vidimo, kako potrebno je poskrbeti, da bodo otroci v verskem oziru prejemali tečno hrano, temeljit pouk.

Katehetska društva, katehetski tečaji so v zadnjih letih dosegli več, nego se je poprej storilo tekom cele človeške dobe, dasi imajo duševni dobiček pravzaprav le oni, ki se tega gibanja udeležujejo. Zato pa bodi naša skrb, da v delokrog našega društva pristopi čedalje več delavnih članov.

Znano je, da se namerava sklicati v doglednem času velik katehetski kongres najbrž na Dunaju. Priprave zanj so v pridnih rokah. Avstrijski episkopat je lepo idejo kar najtopleje pozdravil. Na sotrudništvo smo povabljeni tudi mi, kako in v kakšnem smislu, je bilo že povedano v »Slovenskem Učitelju«. Zasedujmo pazno to srečno misel, saj je nedvomno, »da bo kongres zanesel med duhovske kroge veliko novega navdrušenja za katehetsko stvar.

Iz blagajniškega poročila g. Mlakarja povzamemo, da je imelo društvo do konca l. 1908. skupno 1125 K dohodkov in 500 K stroškov; gotovina je naložena pri Vzajemnem podpornem društvu v Ljubljani.

O predlogih, ki so bili stavljeni na obnem zboru ter o posameznih referatih, razpravah in debatah dvadnevnege tečaja — bomo natančneje poročali v prihodnji številki. Pripomnimo samo še, da je bilo vodstvo zborovanj soglasno poverjeno mil. g. prelatu in

solnemu kanoniku A. Kajanu, ki je izoborno vršil nelahko nalogo. Za podpredsednika sta bila izvoljena čč. gg. dr. Nikola Ribičič, meščanski katehet in narodni zastopnik na dalmatinskem saboru ter prvomestnik koroškega katehetskega društva župnik J. Ražun.

Tečaj se je završil s sklepom, da se hočemo sestati v enako svrhu prihodnje leto v Slavoniji. Došlo je več brzozavnih pozdravov, ki so bili objavljeni v »Slovencu«.

Katehetske beležke.

Podrobni učni načrt. Pri katehetskem tečaju so navzoči gospodje prejeli načrt za poučevanje hršč. nauka na osemrazrednicah in na ponavljavnicah. Pripomniti nam je še sledeče: Načrt je osnova za poskušnjo. Na podlagi tega načrta bo moč poučevati tudi na drugih, manjših šolah; navodilo za to bo — tako upamo — natisnjeno v Škof. listu in v prihodnji številki »Slov. učitelja«. Skušali bomo pa oskrbeti še posebni načrt za enorazrednico in štiri-razrednico.

Beležni zvezek. Med šolskimi knjigami so navadno najbolj raztrgani, zamazani in razdrapani katekizmi. Včasih je to znamenje, da otroci katekizem največkrat rabijo, da se iz nje pridno uče. Knjiga katekizmov sicer ni draga, vendar pa naj bi otroci bolj skrbeli zanjo, imeli naj bi do nje spoštovanje, kakršno se ji spodobi kot sveti knjigi. Zato pa naj bi veroučitelji takoj ob pričetku šolskega leta opozorili otroke na to ter jih opomnili, da naj ne črčkajo po nepotrebem po katekizmu. Nekateri katehetje nasvetujejo otrokom majhne beležne knjižice, ki naj jih imajo odzadaj v katekizmu. V ta sešitek zapisujejo potem vprašanja, ki se jih bo treba doma učiti. V katekizmu pa naj ne delajo nobenih znamenj in nobene črtice. Beležne knjižice se zamorejo tudi uporabiti, kadar želi katehet, da otroci kako težko katekizmov vprašnje in odgovor zapisajo v umljivi in priprosti obliki. Za uvedbo takih sešitkov bi bili tudi iz tega

razloga, da imajo starši, oziroma gospodinje in razni inštruktorji nekaj kontrole nad otroci in da vedo, kaj in koliko se imajo učiti, saj je znano, da se lenuli radi izgovarjajo: »G. katehet niso dali nič novega učiti«. Seveda je treba take sešitke večkrat pregledati in se prepričati, če otroci res zaznamenujejo, kar je treba. Pri prav zanikarnih naj se zahteva, da zvezke v katekizem prišijejo, drugače jih takoj izgube.

Otroška spoved v eni minuti? V »Korrespondenzblattu« št. 14. je objavil župnik Al. Fiorioli iz Ebenaua pri Solnogradu razpravo, ki v njej priporoča, naj se spoved otrokom kolikormoč olajša. Posneti hočemo glavne misli tega sestavka, ne radi tega, kakor bi se povsem strinjali z izvajanjem župnikovim, ampak zato, da bi gg. katehetje in gg. spovedniki po svoji modrosti in previdnosti znali kreniti na zlato srednjo pot. Marsikdo namreč zaide nehote v neko škupulozno, nepotrebno, da naravnost škodljivo natančnost; — ravnanje, ki je zagovarja župnik Fiorioli, pa se bo zopet zdelo večini naravnost nemožno in neizvedljivo — torej v tej zahtevi nepraktično.

Župnik F. opravičuje »Eine Minute-Beichte« nekako takole: Spoved ni lahka stvar, kajti samega sebe tožiti — ne gre tako gladko. Treba je torej to dolžnost otrokom kolikormoč olajšati, da se je ne bodo bali, ampak da bodo že iz mlada imeli veselje do nje. Jezuit in

bivši profesor morale v Inomostu je rekel nekoč svojim slušateljem, da položi pri vsaki dolgi spovedi uro predse, kajti čez pet (?) minut ne sme nobena dolga spoved trajati. — Podobno naj bi bilo ravnilo za otroške spovedi: Čez eno (?) minuto naj se ne zavleče. Na ta način se bo doseglo, da se bodo otroci radi spovedovali tudi v poznejši dobi.

Otroci — pravi nadalje župnik F. — še ne občutijo težave pri spovedi, ker navadno nimajo težke vesti; pač pa jim delajo sitnosti molitve, zlasti če so zamarni in slabo nadarjeni. Molitve niso bistvena stvar pri spovedi, četudi je želeli, da se jih mladina dobro nauči; ni pa pravilno, ako se zahtevajo kot nekaj absolutno in brezpogojno potrebnega. Pred spovedjo naj se z otroci deset minut vest izprašuje in kesanje obudi, potem pa se zvrste k spovednici.

Zagovornik »minutne spovedi« nasteva tudi, kako naj se vest izprašuje ter navaja vprašanja pri poedinih spovedih, ki so podobna, kakor v naših navodilih, samo precej okrajsano je vse. Vprašanja za I. zapoved so pa celo nepotrebna.

Po izpraševanju vesti priporoča, naj spovednik (katehet) otrokom predoči trpljenje Kristusovo, potem pa naj moli z njimi kes. Ko je to dovršeno, sme spovednik smatrati, da so otroci dovolj (?) disponirani. V spovednici napravi otrok samo križ, nato pa takoj začne z obtožbo samega sebe. Če mu ne gre odrok, naj spovednik pomaga s kratkimi vprašanji: Vsakdanja molitev — sv. maša — pokorščina — prepir — nečistost — tatvina — laž.

Otroci, ki so se na ta način učili že v šoli, bodo na stavljena vprašanja lahko odgovarjali. Pri 6. zapovedi naj bo vprašanje previdno. Nauki naj bodo resni, pa kratki. Veliko abstraktnega govorjenja nima za otroka nobenega pomena. Nato »Očenaš« za pokoro — in sv. odvezo!

Župnik F. zavrača tudi navado dunajskih katehetov, ki so svoj čas — (Morda zdaj ni več tako. Op. por.) sklenili, spuščati otroke k prvi spovedi šele četrto šolsko leto. Otrok se uči že 4.

leto spoznavati dobro in hudo; v mestih vidi reči in živi v razmerah, o katerih v šoli ne kaže govoriti. Pri spovedi najde pouk in tolažbo. Ako vrtnar pusti, da raste plevel štiri leta, tedaj požene marsikatera zel tako globoke korenine, da jih ni moč več popolnoma izpuliti. Koliko se je pa v tem času zamorilo dobrega semena?!

Ž. Fiorioli z ozirom nato zagovarja in priporoča zgodnje spovedi. Za male otroke — pravi — zadostuje najpotrebnejši pouk o spovedi. Tri zgodbe povej otrokom, — potem pa izvajaj nauke iz njih. Zgodovina trpljenja in smrti Jezusove se ponovi, da se na tej podlagi pokaže ostudnost greha. (Kes, trdni sklep.) Potrebna je zgodba, kako je Jezus dal apostolom in naslednikom oblast grehe odpuščati in pa zgodba Janeza Nepomučana. Vse to se lahko otrokom dopove v navadnih urah, ne da bi jih bilo treba mučiti s takozvanimi posebnimi urami. Besedilo kesanja se mora vaditi že v 2. šolskem letu. — Specialno dušno pastirstvo se nikoli ne prične pre zgodaj, pač pa dostikrat prepozno.

To je ob kratkem jedro omenjenega članka v »Korrespondenzblattu«. Župnik F. ima gotovo dober namen; da se pa ne dá vse tako gladko izvršiti, kakor se zapiše, to pa vé vsakdo, ki je v dušnem pastirstvu in ki deluje v šoli. Zavračaji pa tudi vsega ne smemo, kar nasvetuje in priporoča.

Lindenov novi katekizem se torej ni popolnoma obnesel; izpodkopala mu je tla nepovoljna kritika pomožnega škofa dr. Knechta. V par škofijah so ga pač uvedli za poskušnjo, v Monakovem pa so izbrali petorico katehetov, takozvano »Fünfer-Kommission«, ki ima prirediti novo izdajo. Prvi del je že dovršen; osnutek je že tiskan, po knjigarnah se pa ne dobi. Glasovi o tem prvem delu so silno laskavi, mnoge je ta izdelek — tako beremo — kar presenetil. »Verske resnice so točno in precizno izražene, sestava je logična in brez vrzel. Vprašanja, pa tudi odgovori so skoziinskozi jasni in kratki. Izraženi se odlikuje po otroškem jeziku«... Ako bo mogla kritika tudi nadaljne dele tako hvalno oceniti, potem smemo pričakovati, da bo to

težko vprašanje vendar enkrat povoljno rešeno. — Delo bo podpiral v obilni meri tudi novi monakovski nadškof dr. Fran Bettinger, ki je bil poprej 14 let šolski nadzornik, prav toliko časa je pa deloval tudi kot katehet na deških in ljudskih šolah.

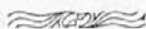
Katekizmovno vprašanje v škofiji Rottenburg na Virtemberškem. Na konferenci dekanov dne 21. aprila je bil razgovor o novem škofijskem katekizmu. Povabljeni so bili poleg dekanov še po en zastopnik duhovščine iz vsake dekanije in nekaj drugih veščakov. Subregens v ondotnem semenišču, Sproll, je sestavil nov načrt za katekizem in ga dal tudi v natis. Nekaterim je delo bilo zelo všeč, drugi so si želeli enotni katekizem za celo Nemčijo; nekateri pa so se izrazili, naj bi se ohranil katekizem, ki je doslej v rabi in ki je priznan kot eden najboljših katekizmov. Zborovalci so se konečno zedinili ter sklenili, da zaenkrat ostanejo pri starem, zraven pa bodo izboljševali Sprollov poizkus. Za P. Lindenov katekizem zborovalci tudi niso bili kaj vneti.

Ali naj otroci sklepajo roke, kadar odgovarjajo na katekizmovna vprašanja? Večkrat se opazi, da otroci v šoli sklencjo roke tako, kakor pri molitvi, če odgovarjajo na katehetova vprašanja. Ne rečemo, da bi to ne bilo lepo; prav dober vtis napravi tako pobožno vedenje otrokovo na opazovalca. Kljub temu pa se je večina katehetov pri nekem sestanku na Westfalskem protivila tej navadi. Nekateri so jo zagovarjali in priporočali, češ, sklepanje rok navda mladino s prepričanjem, da verstveni pouk daleko presega druge predmete.

Toda odvrnili bi jim lahko, da bi bilo slabo za našo stvar, če bi ne imeli drugih in boljših motivov, ki povzdigujejo pouk krščanskega nauka v višje siere. Že po vnanjem nastopu in pa po osebnosti katehetovi naj se izraža vzvišenost krščanskega nauka.

Sklepanje rok pomeni prošnjo, pomeni, da se človek ne zanaša več na svojo moč, temveč da išče tuje pomoči in milosti. Sklepanje rok izraža, da se duh dvigne k Bogu, da je človek v mislih pri Bogu, kar pa se v resnici ne dogaja in tudi od otrok zahtevati ne moremo. Veseli smo, če znajo kaj odgovoriti na to, kar jih vprašamo. — Kadar torej katehet pokliče otroka, da ga izpraša, naj se dostojno vstopi, naj nasloni roki na klop, naj mirno gleda na veroučitelja ter pazi na vprašanje.

Razstava spominkov prvega sv. obhajila v Kolinu. O priliki evharističnega kongresa v Kolinu je bilo na sporedu več predavanj, tičočih se najsv. zakramenta. Vmes so bili trije govori o umetnosti z ozirom na sv. Rešnje Telo in posebej še o razvoju takozvanega spomina prvega sv. obhajila, ki ga dajejo katehetje prvoobhajancem. Župnik dr. Fr. Kaufmann (Stolberg v Porenju) je bil poslal vabila na vse strani s prošnjo, da bi duhovniki in katehetje sodelovali pri razstavi starejših in novejših slik, ki pridejo v poštev. Zanimiva zbirka ima celo vrsto vsakojakih spominov; najstarejši je iz leta 1783. — Upamo, da tudi za nas omenjena razstava ne bo brez koristi, ako se bo namreč kaj dobrega, lepega in umetniškega reproduciralo.

Zgledi, uporabni pri katehezi.

Junaki rožnega venca. Dasi so znani tozadevni zgodovinski zgledi, ki najbolj trdno »drže«, vendar marsikomu ustrezemo, če tudi take uvrstimo v našo zbirko, da bodo za vsak hip pri roki.

Tilly, znani katoliški poveljnik iz 30-letne vojske, ki je zmagal neštetokrat sevražno moč, ki ga je svetna zgodovina

zastonj poskušala očrniti, je znal spretno sukati meč in poveljevati, a ni se sramoval vzeti v roke tudi rožnega venca. O njem se pripoveduje, da so se mu osobito priljubile tri reči, ki se od njih ni mogel ločiti, in te tri reči so bile: Meč, križ in rožnivenec. V zadnji vojski na Bavarskem, ko

je hotel zabraniti sovražniku prehod čez reko Lech in ko je bil smrtno ranjen, ni imel v rokah le meča, ampak tudi križ in rožnivenec, kakor pravi tako lepo pesnik:

»Und als bei Rain im Waffentanz
die Kugel kam geflogen,
da ist mit Kreuz und Rosenkranz
der Held zu Gott gezogen.«

Ko je bil Tilly s svojo vojsko na francoski meji, bil je k njemu poslan maršal pl. Grammont, da bi ga pozdravil. Kako se ta začudi, ko je videl pred seboj priprostega, drobnega moža na belem konjiču.

Grammont si je namreč predočeval postavnega velikana v krasni uniformi. Tilly ga nagovori: »Zdi se mi, da se čudite moji obleki. Po francoskem vkusu res ni, je pa po mojem. Moj konjiček sicer ni velik, vendar sem si priboril na njem že sedem zmag. Tudi samokres moj vam ni po volji; na srečo ga še ni bilo treba v roke jemati, razen kadar sem hotel moliti, ker na njem visi molek.«

»Mentor« piše o slavnem Tillyju:

»Molitev mu je bila prav tako ljuba kot vojskovanje. Pred vzetjem Magdeburga je premolil vso noč. Ne samo na bojnem polju, tudi ko je imel priložnost do največje zločnosti, je počival na trdem ležišču in se je zatajeval pri vsaki priliki. Druge je gostil, sam je bil zadovoljen z zelo majhnim. Z vso silo svoje čiste, plemenite duše, pravi zgodovinar Weiss, je častil brezmadeža spočeto Devico Marijo. V pozni starosti je mogel reči, da je ostal, kar se tiče šesto zapoved, neomadeževan. Ta veliki mož, ki je zmagal v dveindvajsetih bitkah, je bil obenem tudi abstinent.«

Enakovredno bi bilo omeniti tudi velikana v pesništvu, zlasti pa v slikarstvu, podobarstvu in stavbinstvu: Michelangelo Buonarrotti. Tudi temu duševnemu velikanu ni bil molek premalenkosten. Še dandanes kažejo v njegovi rojstni hiši v Florenci (Villa Ghibellina) poleg rokopisov, slikarij, podob in kipov — tudi njegova dva mōleka z velikimi kroglicami, ki so videti močno obrabljene in ogoljene.

Sovražnica napredka? Katoliški cerkvi njeni nasprotniki največkrat oponašajo, da je sovražnica znanosti in napredka, da poneumnuje ljudi itd. Da taka očitanja takoj lahko zavrremo, imejmo pri rokah vedno nekaj podatkov, ki jih ne more nikdo zanikati in tajiti. N. pr. 1. Veit, menih v Arezzo, je iznašel glasovno škalo in je določil osnovne pojme o harmoniji. 2. Diakon Gioja je iznašel magnet in kompas za ladje. 3. Dominikanec Spina je izumel naočnike, Albert Veliki, (dominikanec) pa cink in arzenik. 4. Bertold Schwarz, menih, je prvi naredil smodnik. 5. Rihard Wallingsfort, opat v St. Albanu, je postavil l. 1326. prvo astronomično urō. 6. Menih Lucadi Borgo nam je prinesel algebro. 7. Mnogobarvenost luči je spoznal l. 1647. jezuit Cavaliere. 8. Benediktinec Pontius je pokazal metodo, kako poučevati gluhoneme. (1750.) 9. Najznamenitejši zvezdoslovec današnjega časa je bil jezuit Pater Secchi.

Ni jih hujših sovražnikov goljufive znanosti, nego je katol. cerkev, pa tudi ni večjih prijateljev prave vede, kakor je katol. cerkev.

Tudi turški sultan zaupa katoliškim usmiljenim sestram. Iznani turški sultan Abdul Hamid je živel — kakor znano — v vednem strahu, da so jedi, ki jih je dobival na mizo, zastrupljene. Da bi bil v tem oziru docela zavarovan, si je pomagal na poseben način. O tem je izvedel linški »Volksblatt« iz popolnoma zanesljivega vira sledeče:

»V Jildiški palači so morale katoliške usmiljenke pripravljati jedi za sultana. Sestre so stanovale v Jildizu, mogle so pa neovirano izvrševati svoje verske dolžnosti. Glede kuhinje pa so se morale točno ravnati po določenih pravilih do najmanjše pičice. Na katoliške redovnice se je nezaupljivi in bojzljivi sultan popolnoma zanesel, da se ne bodo dale zaplesti v nobeno zaroto in v nikake spletkarije proti njegovemu življenju in da bodo vestno izpolnjevale vse varnostne naredbe za njegovo obrambo. Usmiljenke so bile v visokih čišlih pri sultanu. V potrdilo te resnice se pripoveduje tale izpričani dogodek. Pred leti je bil sultan obsodil dva Mladoturka

iz ugledne rodovine na smrt, ker sta se bila udeležila mladoturškega gibanja. Vse prizadevanje, da bi izposlovali pri sultanu niuno pomiloščenje, je bilo brezuspešno. Slednjič so se obrnili sorodniki do usmiljenk ter so jih skora! s silo nagovarjali, naj posredujejo pri sultanu v prid obsojencema. Dobre sestre se nišo mogle več ustavljati; izprosile so si avdijenco pri sultanu, padle so na kolena pred mogočnega vladarja ter predložile svojo prošnjo. Sultan Abdul Hamid je sprejel usmiljenke zelo milostljivo ter rekel: »Vam pa pač ne morem odreči te prošnje.« Obsojenca sta bila oproščena.

To je pripovedoval pred tremi leti rajni škof Doppelbauer, takrat seveda pod pogojem stroge molčečnosti. Kot priče za resničnost tega dogodka je navajal visokega dostojanstvenika, ki je sam osebno poznal one usmiljene sestre.

Pot k resnici. Meseca julija 1909. je umrl v Londonu Lord Ripon. Mož ima zanimivo, burno preteklost, ki priča, da bi marsikdo — kakor on — našel resnico in srčni mir, ako bi se poučil o božji ustanovitvi katoliške Cerkve in o njenih edinozveličavnih naukih. Izpreobrnjenje Riponovo leta 1874. je vzbudilo neznansko pozornost, tako da je takratni Earl of Beaconsfield javno priznal: To izpreobrnjenje je zadalo anglikanski cerkvi rano, ki jo bo morala dolgo nositi.

Lord Ripon je bil leta 1870. izvoljen za velikega mojstra britanskih prostozidarjev. Opravljal je ta posel, ko je papež Pij IX. izdal pismo zoper prostozidarje. Ripon se je čutil zavezanega, da zagovarja svoj »red« zoper napade papeževega pisma. Radi tega je pa popred hotel natančno proučiti dotične akte in pa vire za zgodovino mednarodnega framonstva. Posledica teh študij je

bila uprav nasprotna. Spoznal je, da ima papež prav, in kot odkritosrčen človek se je takoj odpovedal svoji časti, nakar mu je sledil takratni princ Waleški, sedanjí kralj Edvard VII. Kmalu nato je storil še nadaljni naravni korak: Prestopil je v katoliško Cerkev.

Večkrat se je čulo, da so na Angleškem katoličani izključeni od najvišjih služb; pri Riponu se je pa zgodilo drugače: Gladstone mu je ponudil najvišjo čast, ki jo je moč doseči na Angleškem, namreč čast in službo podkralja v Indiji. Ripon je to dostojanstvo prevzel ter se je odlikoval kot mož izredne moške previdnosti pa krščanske milosrčnosti. Povrnivši se iz Indije, se je posvetil osobito dobrotelju in je postal leta 1899. generalni predsednik Vincencijevih konferenc na Angleškem. To častno mesto je obdržal do smrti.

Nedeljski počitek. Meseca junija je govoril Lord Blythswod v družbi za ohranitev nedeljskega počitka. Povdarjal je, da deluje v javni službi že 50 let, pa se ne spominja, da bi bil kedaj ob Gospodovih dneh stopil na vlak, ali da bi se bil kje drugod vozil. Če je imel v nedeljo kakšno pot, šel je peš; še celo pisma ni pisal, kadar je bil praznik, ker je hotel, da bi tudi poštarji in pismo-noše posvečevali Gospodove dni.

Strogost, ki jo zahtevajo nekateri Angleži ozir nedeljskega posvečevanja, spominja nekoliko na judovske sobotne predpise, in se ne more uveljaviti kot pravilo za vse kristjane. Toda od naprednega Angleža se vendar marsikaj lahko učimo. Kako osramotilna je ta tenkovestnost, ki jo opažamo pri Angležih, za prebivalce marsikatere čisto katoliške dežele, kjer se nedeljsko posvečevanje oskrunja z neprestanimi veselnicami, kjer posvetnjaki izpreminjajo dan Gospodov — v dan dela za svet in za satana.

UČITELJSKI VESTNIK.

Duhovne vaje za učiteljstvo. Željam mnogih gg. učiteljev, ki se oglašajo za duhovne vaje, bo moč ustreči tudi letos. Presvetli knezoškof ljubljanski dr. Ant. Bonaventura Jeglič je blagovolil prepustiti v ta namen prostore in kapelo v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano. Določil se je čas od 28. avgusta do 1. septembra (začetek v soboto 28. avgusta na večer), radi tega, da bodo udeležniki neposredno nato lahko prisostvovali pri letošnjem občnem zboru Slomškove zveze in pri sestanku krščanskega učiteljstva na Brezjah. Duhovne vaje bo vodil č. g. P. Alojzij Žužek, superior jezuitske rezidence v Ljubljani. Zglašati se je pisмено ali ustmeno pri predstojništvu kn. škof. zavoda v Št. Vidu do 26. avgusta.

Po občnem zboru na Brezjah bodo pa duhovne vaje za gdčne učiteljice, in sicer od 3. septembra zvečer do 7. jutraj. Č. predstojništvo uršulinskega samostana je blagohotno dalo zato na razpolago samostansko zatišje. Čas za priglaševanje je do 1. septembra. Pričakuje se obilne udeležbe.

Osebnosti. Gimnazijski profesor Josip Skrbinišek je prestavljen iz Beljaka v Slaný na Češkem. — V Sisku je umrl šolski ravnatelj Ferdo Hefele. — V VIII. činovni razred so pomaknjeni: C. kr. telovadni učitelj na višji realki in na učiteljsku v Gorici Josip Janowsky, vadnični učitelji v Gorici Ivan Mercina, Fran Sivec, Karel Travan in c. kr. okr. šolski nadzornik v Sežani Matko Kante. — Naučni minister je dal za prihodnje šolsko leto prof. Bogomilu Remec dopust, da vodi dvorazredno trgovsko šolo v Ljubljani. Nadomeščal ga bo na novo-meški gimnaziji g. dr. Milan Šerko.

Smrtna kosa. Dne 24. julija t. l. je umrla v Gorici gdč. Ana Lukman, učiteljica v pokoju. — V Spodnji Idriji je dne 23. julija t. l. umrla otroška vrtarica gdč. Mici Sever, ki je nekaj časa službovala tudi kot suplentinja v Spodnji Idriji in v Banjaloki. — V

Gradcu je umrl upokojeni profesor gimnazije v Osijeku g. Peter Valjavec, rodом iz Preddvora na Kranjskem.

Šola na Rakovniku. Minister za bogočastje in nauk je podelil, počenši s šolskim letom 1908/09 z zavodom za zanemarjeno mladino združeni zasebni ljudski šoli na Rakovniku pravico javnosti. — Isti šoli je c. kr. deželni šolski svet na prošnjo vodstva salezijanskega zavoda, oziroma na predlog c. kr. mestnega šolskega sveta v Ljubljani dovolil, da se sme tudi med glavnimi počitnicami leta 1908/09 po tri ure na dan poučevati.

Učiteljice ženskih ročnih del. Deželni šolski svet kranjski je sporazumno z deželnim odborom dovolil, da se v postojnskem šolskem okraju nastavita dve izprašani potovalni učiteljici za ženska ročna dela proti zagotovljeni nagradi — s sedežem v Postojni in v Vipavi.

Čipkarska šola se je otvorila dne 12. julija v Sovodnjah na Goriškem; vpisalo se je vanjo 54 čipkaric. Ravnatelj čipkarskih šol g. Ivan Vogelcnik z Dunaja je v svojem otvoritvenem nagovoru omenjal, na kako visoki stopinji stoji dandanes čipkarska obrt in koliko koristi donaša prebivalstvu, kajti pridne čipkarice lahko mnogo več zaslužijo, kakor pa delavke v nezdravih tovarnah.

Obrtno-nadaljevalne šole. C. kr. deželna vlada v Ljubljani je na podlagi ministrskega pooblastila potrdila na obrtno-nadaljevalni šoli na Bledu nadučitelja Frana Rus in učitelja Avgusta Jenko, na obrtno-nadaljevalni šoli v Tržiču pa učitelja Karla Miklitsch in Friderika Repovš.

Nerazdeljen dopoldanski pouk se z dovoljenjem c. kr. deželnega šolskega sveta uvede v tretjem razredu trirazredne ljudske šole v Šmarjeti pri Krškem.

Letošnje okrajne učiteljske konference. Okrajna učiteljska konferenca za krški okraj se je vršila dne 28. ju-

nija t. l. v Krškem pod predsedstvom c. kr. okr. šolskega nadzornika g. Ljud. Stiasnya, ki se je v svojem nagovoru spominjal 40-letnice državnega šolskega zakona. Na predlog nadučitelja Fr. Ranta iz Radeč se je z navdušenjem soglasno sklenilo, da se na najvišjo kabinetsko pisarno odpošlje vdanostni izraz. Sledilo je poročilo g. nadzornika, ki je poleg navodil za razne učne predmete zelo obširno obravnaval računstvo v ponavljavni šoli. Zanimiva so bila poročila nadučitelja V. Berceta o kmetijskem pouku, učiteljice M. Račič o gospodinjškem pouku v ponavljavni šoli ter učiteljice P. Zirer o pouku ženskih ročnih del. Na predlog nadučitelja Iv. Cvirna se je sklenilo izdati vzorne urnike za posamezne kategorije ljudskih šol tega okraja. Soglasno sta se tudi sprejela samostalna predloga nadučitelja V. Berceta, namreč: a) Število članov stalnega odbora naj se pomnoži od 5 na 8. b) Začetek ponavljavne šole naj se prestavi na 1., oziroma 15. november.

Okrajna učiteljska konferenca za Logaški okraj je bila dne 30. junija v Dolenjem Logatcu. Predsednik c. kr. okr. šolski nadzornik se je v svojem pozdravnem nagovoru obširneje spominjal 40-letnice državnega šolskega zakona. V teku zadnjih 40 let se je v tem okraju ustanovilo 16 novih šol in 60 razredov. V svojem poročilu je g. nadzornik podal mnogo navodil, kako doseči v prihodnje še lepših uspehov. Za njegove dobrohotne nasvete mu mora biti učiteljstvo pač hvaležno. Nato je sledila cela vrsta referatov. Šolski voditelj Stanko Legat je govoril o praktični uporabi za ljudsko šolo predpisanih fizikalčnih učil. Pričakovali smo, da nam bo gospod poročevalec pojasnil in pokazal, kako se različni aparati uporabljajo, zlasti pa, kako se to in ono hitro popravi itd. Toda g. referent je ob kratkem povedal, da deželna konferenca še sploh ni natančno določila učil in da ga sploh ni volja eksperimentirati pred zbranim učiteljstvom. Nato je poročal g. Matej Jug o vplivu šole na vedenje šolske mladine zunaj šole. Njegovo predavanje je bilo dokaj zanimivo. Naravnost gromovito pa so se

odobravale dodatne besede g. župnika Lavrencija Laha, ki je kot glavni pripomoček, da se doseže lepo vedenje otrok, imenoval slogo med učiteljstvom in katehetom. Da bi le ne ostalo samo pri odobravanju! O podrobnih učnih načrtih za ženska ročna dela na raznih kategorijah ljudskih šol so poročale gdčne. M. Modic, M. Peče, L. Rant, M. Benedek, A. Delak in M. Gostiša. Pri točki o »izberi novih učnih knjig za šolsko leto 1909/10« je bil sprejet sledeči samostalni predlog: Stalnemu odboru se naroča, da postavi na dnevni red prihodnje učiteljske konference temo: »V koliko bi bilo predelati H. Schreinerdr. J. Berjakove Nemške vadnice, da bi ustrezale namenu, oziroma katere učne knjige naj bi se uvedle namesto sedanjih?« S tem je bil dnevni red konference izčrpan. Vršila se je le še volitev enega zastopnika učiteljstva v c. kr. okr. šolski svet namesto odstopivšega H. Likarja. Izvoljen je bil g. nadučitelj Leop. Punčuh iz Gor. Logatca; kandidat idrijske podružnice Slomškove zveze je ostal v manjšini. Ne dé nič, prihodnjč se zopet vidimo.

Okrajna konferenca v Črnomlju je bila dne 3. julija. Pri obravnavah je bil navzoč ves čas tudi vodja okr. glavarstva g. Domiceli. Po običajnih pozdravih in naznanilih je poročal nadučitelj Konrad Barle iz Metlike o kmetijskem pouku v ljudski šoli; gdč. L. Bavdek iz Vinice pa je podala izboren referat o pouku ženskih ročnih del. O prostem spisu v ljudski šoli je govoril M. Kosec iz Dragatuša.

Zrelostne preizkušnje na uršulinski zasebni pripravnič v Ljubljani je od 9. do 12. julija t. l. delalo pod predsedstvom g. c. kr. deželnega šolskega nadzornika Fran Levca 29 gojenk, ki so bile vse usposobljene, in sicer: Iva Dereani z Brda, Ana Ganslmayer iz Kočevja (z odliko), Angela Gruden iz Idrije (z odliko), Rezika Jalen z Rodin, Marija Jeglič iz Begunj (z odliko), Olga Jonke iz Kočevja (z odliko), Marija Kamnar iz Šmartna pri Kranju, Marija Lipavšek iz Št. Gotharda (z odliko), Josipina Maly iz Kopra (z odliko), Pavla Marinko z Glinic, Jožefa Martinčič iz

Ljubljane, Leonija Monetti iz Stor, Angela Nešime iz Kamnika, Frančiška Novak iz Idrije, Ljudmila Omejc iz Ljubljane, Helena Oranič iz Sv. Križa pri Tržiču, Minka Orožen iz Litije (z odliko), Irena Petschnigg iz Gradca, Frančiška Pogačar iz Olševka pri Kranju, Ivanka Porenta iz Žabnice, Uršula Porenta z Glinic pri Št. Vidu, Karolina Riglier s Sv. Gregorja pri Ortneku, Marija Rus z Bleda, Anzelma Seršič iz Boška nova, Marija Stimpfel iz Mooswalda pri Kočevju (z odliko), Katarina Sušnik iz Škofje Loke (z odliko), Marija Tavčar iz Krškega (z odliko), Marija Tramte iz Kamnika, Hermina Wilfer iz Sežane.

Zrelostne preizkušnje na c. kr. ženskem učiteljsku v Ljubljani so bile od dne 21. junija do 7. julija t. l. pod vodstvom g. c. kr. deželnega šolskega nadzornika Fr. Levca. Udeležilo se jih je 41 javnih gojenk in 23 vnanjih kandidatinj. Izpit z odliko so napravile: Ivana Arh, Marija Bulec, Marija Cerar, Ivana Čeč, Roza Gospodarič, Ivana Kalin, Dana Kališ, Erna Keršič, Sidonija Krapš, Julijana Kromar, Vida Lapajne, Gizela Sedlak, Leopoldina Šircelj. — Ugodna spričala so dobile: Jožefa Ahačič, Zora Blinc, Zora Bežek, Ana Čop, Antonija Goederer, Štefanija Goršič, Terezija Grebenc, Berta Gregorič, Franja Grum, Emilija Kamenšek, Vida Kobler, Angela Kokal, Albina Košir, Angela Kumelj, Leopoldina Kump, Franja Labernik, Alojzija Lebar, Zlata Levstik, Franja Mandelj, Olga Mlekuž, Angela Miselj, Jožefa Močnik, Regina Okorn, Marija Opresnik, Marija Pipan, Pavlina Pirker, Ana Prudič, Marija Ribnikar, Marija Sajovic, Giza Sedlak, Ivana Seunig, Franja Sever, Angela Soršak, Meta Šavnik, Franja Trpinc, Adela Turk, Marija Urbančič, Jerica Visenjak. — Ponavljavni izpit čez dva meseca je bil dovoljen 8 kandidatinjam, reprobiranih je 5 vnanjih kandidatinj.

Zrelostne preizkušnje na ženskem učiteljsku č. šolskih sester v Mariboru so napravile sledeče kandidatinj: Marija Anetzhuber (z odliko), Mar. Franz, Helena Goričar (z odliko), Albina Lončar, Elza Lemez, Ana Meyer, Josipina

Osterl, Julija Petrinčič, Sofija Prangl, Amalija Rojko, Marija Roschker, Marija Sandermann, Hilda Schönwetter (z odliko), Stefanija Spindler, Ana Stangl, Matilda Stanetič, Marijana Stepischnegg, Frančiška Vaupotič.

Zrelostne preizkušnje na c. kr. moškem učiteljsku v Mariboru so bile od 12. do 17. julija t. l. Za maturo se je oglasilo 35 domačih gojencev in 4 eksternistinje. Za slovenske in nemške šole so izprašani: Ivan Baukart iz Celja, Matjaž Janžekovič iz Polenšaka, Jože Malenšek iz Čadrama, Liudevít Musek z Brega, Ivan Novak iz Loke pri Zidanem mostu, Karel Povh iz Škofje Loke, Rudolf Schimon iz Ljbelič (Koroško), Maks Smole iz Remšnika, Mirko Vavroh iz Maribora, Miha Verk iz Št. Petra, Maks Wudler iz Ljubna, Bogomir Zdolšek iz Mozirja, Franc Žager iz Ložnice, Regina Gobec iz Svetinj in Gusta Janežič iz Št. Jakoba (Koroško). Za nemške ljudske šole: Gottfried Dietner iz Vuzenice, Karel Dumler iz Maribora, Aloizij Gsellmann iz Cmureka, Emil Heu iz Maribora, Jožef Hohl iz Maribora, Artur Jansky iz Maribora, Ivan Klugler iz Vuhreda, Karel Kramberger iz Gradca, Rudolf Resch iz Maribora, Jože Vamlek iz Maribora, Maks Zollneritsch iz Studencev, Ivan Pestitscheg iz Studencev, Doroteja Schnablegger iz Gradca. En kandidat je padel na eno leto, drugi smejo izpit ponoviti v jeseni.

Zrelostne preizkušnje na c. kr. ženskem učiteljsku v Gorici so bile od 12. do 14. julija t. l. in so napravile izpit sledeče gojenke: a) s slovenskim in nemškim učnim jezikom; Evgenija Benigar (z odliko); Marija Forčešin, Marija Furlan, Josipina Janovsky, Zofija Kerin, Marija König, Milena Kraševce, Amalija Ločičnik, Eva Mlekuž, Marija Obleščak, Marija Pogrelc, Doroteja Posega, Albina Slokar (z odliko), Amalija Sorré; b) s slovenskim učnim jezikom: Karmela Brajda, Angela Cigoj (z odliko), Angela Čendem (z odliko), Amalija Čok (z odliko), Marija Čok (z odliko), Zofija Droč, Jožica Gašpari, Josipina Jager, Henrika Kos, Leopoldina Kos, Marija Kosič, Pavlina Ličar, Eliza Ličen, Marija Merkar, Ana Mungerli, Avgusta

Podgornik (z odliko), Ana Ribičič, Marija Rupnik, Karolina Srebrnič, Marija Srebrnič (z odliko), Valerija Savli, Hermina Vyzourek.

Ljudsko šolstvo. Imenovani so na ljudskih šolah: Rob, Alojzij Koprivec; Rakitna, Franc Lončar; Topla Reber, Ana Pfeifer; Bučka, Ana Vavken; Raka, Emilija Vovk; Nemška Loka, Jožef Šbašnik; Radomlje, Jožef Tavželi; Šmartin pri Kranju, Marija pl. Kleinmayr; Veliko Trnje, Ivana Premelič; Zaina, Amalija Tomc. — Imenovani so nadučitelji: Stopiče, J. Petrič; Zgornja Šiška, Jožef Bregar; Hrušica pri Ljubljani, Ivan Lokar; Nemška vas, Alojzij Marok in za učiteljico Marija Marok. — Razširijo se šole: Vič na šestrazrednico; na Vrhniki se združita deška in deklška ljudska šola v šestrazrednico; v spodnji Šiški se ustanovi paralelka po potrebi; v Ribnici se deklška šola razširi v štirirazrednico in dobi lastno vodstvo; v Radečah pri Zidanem mostu se dovoli paralelka; v Sostrem štirirazrednica; sedanje poslopje se ne razširi. — Ekskurendna šola na Planini se izpremeni v enorazrednico. — Potovalne učiteljice za ženska ročna dela se nastavijo v Črnomlju, Postojni, Vipavi, na Grosupljem, v Kresnicah in v Št. Gotardu. — Učitelj Jožef Kikl je odpuščen iz službe. — Vpokojena sta nadučitelj Jožef Windisch v Lienfeldu in Ana Fabjan v Semiču (začasno). — Dalje so imenovani: v Št. Lovrencu J. Mihelič za nadučitelja, v Kranjski gori A. Benedek.

Učiteljske izpremembe. (Kranjsko:) Za provizoričnega učitelja v Škofji Loki je imenovan Leopold Ažman; za provizoričnega učitelja na Grosupljem pa tamošnji suplent Franc Kos. Gizela Ušeničnik, suplentinja na Dobrovi pri Ljubljani je postala provizorična učiteljica ravnotam. Na zasebni ljudski šoli »Mladika« v Ljubljani je nameščena učiteljica Marija Gomilšek.

(Štajersko:) Definitivno so nastavljeni sledeči provizorični učitelji, ozir. učiteljice: pri Sv. Benediktu v Slov. goricah Marija Valenčak, pri Sv. Antonu v Slov. goricah Amalija Lorber, pri Sv. Barbari pod Mariborom Katica

Schweiger, na slov. šoli v Laškem trgu Juro Kislinger iz Petrovč, v Koprivnici Gudula Dragatin, v Olimju Marija Šket, v Pilštajnu Aleksander Neřima, v Št. Vidu pri Planini Milka Bračič, v Gorici pri Mozirju Ivanka Černe. Učiteljica ženskih ročnih del v Bučah Ljudmila Falk je prestavljena na deklško šolo v Trbovlje-Vode. Stalno je nameščen Viktor Leitgeb v Slatini.

Razpis učiteljskih služb. Na petrazredni ljudski šoli pri Sv. Petru v Ljubljani je stalno oddati dve učni mesti z zakonitimi prejemki.

Pravilno opremljene prošnje za eno izmed teh služb je predpisanim potom predlagati do 10. septembra 1909 c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v Ljubljani.

Na c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji je stalno popolniti službo učitelja, oziroma učiteljice.

S to učiteljsko službo so spojeni prejemki IV. plačilnega razreda, t. j. letnih 1000 K plače, 200 K dejalnosne doklade ter 6 petletnic po 100 K s pravico povišbe v višje plačilne razrede za moške in temu plačilnemu razredu primerni prejemki za ženske učne moči. Oženjeni učitelji dobivajo začasno 25 % draginjsko doklado od plače.

Pravilno opremljene prošnje, katerim je priložiti tudi zdravstveno spričalo, se morajo vložiti najkasneje do 5. septembra t. l. pri c. kr. rudniškem ravnateljstvu v Idriji.

Službo bo nastopiti s pričetkom II. šolskega polletja 1909/10.

C. kr. rudniško ravnateljstvo v Idriji, dne 7. avgusta 1909.

V ljubljanskem šolskem okolišču so razpisane: 1. Nadučiteljsko mesto na dvorazrednici na Dobrovi. 2. Učiteljsko in voditeljsko mesto na enorazrednici na Grosupljem. 3. Nadučiteljsko mesto na petrazrednici v Šent Vidu nad Ljubljano. 4. Nadučiteljsko mesto na dvorazrednici v Sori. 5. Učiteljsko mesto na trirazrednici v Šmarju. 6. Učiteljsko mesto na dvorazrednici v Rudniku. 7. Učiteljsko in voditeljsko mesto na enorazrednici v Vel. Ligojni. Prošnje je vložiti do 25. avgusta 1909 c. kr. okr. šol. svetu za

ljubljsko okolico. — Na šoli v Krašnji je stalno oddati učiteljsko in voditeljsko mesto. Prošnje do 25. avgusta 1909 c. kr. okr. šol. svetu v Kamniku. — V postojnskem šol. okraju sta namestiti dve učnospoboljeni potovalni učiteljici za ženska ročna dela, in sicer ena s sedežem v Postojni, za sedaj za enorazrednice v Bukovju, Matenji vasi, Orehku in na Ubeliskem, in druga s sedežem v Vipavi, za sedaj

za enorazrednice na Erzeltu, v Ložah, na Slapu, Ustji in Vrabčah, proti gotovi letni nagradi po 1200 K. Umeščenje je začasno ter ne daje nikake pravice do preskrbljenja ali pokojnine. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo do 24. avgusta 1909 na c. kr. okr. šol. svet v Postojni.

Prosilci, ki na Kranjskem še niso službovali, morajo prošnji priložiti zdravniško spričalo.

RAZNOTEROSTI.

I. dolenska podružnica »Slomškove zveze« se je ustanovila dne 8. julija v Zatičini. Bilo je sicer silno slabo vreme, vendar se nas je sešlo nepričakovano lepo število. 30 nas je bilo od blizu in daleč. Po sv. maši, ki jo je daroval tov. P. Ausser, se je pričelo zborovanje v šolskih prostorih. V odbor smo izvolili gg. Jakliča, Pirnata, Štruklja, gdčne. Amalijo Tomčevo, Milico Odlasekovo in č. g. župnika Vidergarja. Takoj po ustanovitvi je predaval vrlo zanimivo tovariš g. A. Vode o učitelju-umetniku in njegovi avtoriteti. Pri skupnem kosilu se je razvila prav živahna zabava. Popoldne pa smo si ogledali zgodovinski zatiški samostan, kjer smo bili prav prijazno sprejeti ter izborno pogoščeni. Ljubeznosti in postrežnosti častitih očetov se nismo mogli dovolj načuditi. Naj bo tem potom izrečena srčna zahvala č. g. opatu Maierju in pa župniku P. Lavrenciju. Brzjavno so nas pozdravili: Dr. Šusteršič, Jaklič, dr. Lampe, Mandelj, kanonik Žlogar, nadučitelj Jeglič, Clemente; pismeno tovariš K. Simon. Več tovarišev je svojo odsotnost opravičilo. — Na delo do popolne zmage! **Št.**

Podružnica Slomškove zveze za idrijski okraj ni še nikdar zborovala ob tako obilni udeležbi kakor dne 21. julija t. l. na Vojskem. Med drugimi sta počastila naše zborovanje tudi ravnatelj in nadzornik g. Ivan Thuma ter predstojnik društva za domačo žensko indu-

strijo na Dunaju, bivši podružnični predsednik, g. Ivan Vogelink. Predsednik se je v svojem pozdravnem nagovoru spominjal tudi umrlega podpornega člana duhovnega svetnika č. g. Ivana Juvana, ki je bil kot nekdanji ravnatelj in katehet c. kr. rudniške ljudske šole v Idriji, pa tudi pozneje kot župnik v Spodnji Idriji — vedno iskren prijatelj učiteljstva. Bodi mu blag spomin! Nato je imel referat c. kr. učitelj Avg. Šabec. Predmet predavanja je bil »Ljudskošolski učitelj — kot domači zdravnik.« Podal je mnogo nasvetov, kako naj učitelj v šoli in zunaj šole navaja učence in odrasle, da spoznavajo zdravilno moč mnogih prav navadnih rastlin, kako naj jih nabirajo in shranjujejo ter ob katerih boleznih naj jih rabijo. Drugo točko dnevnega reda: »Izvršilni predpis in učiteljstvo,« je obdelal c. kr. učitelj Jos. Novak. Radi obsežnosti snovi je omejil svoja izvajanja le na dolžnosti in pravice, ki jih nalaga izvršilni predpis šolskim voditeljem in sicer z ozirom na njihovo delovanje v pisarni, na njihov stik s podrejenim učiteljstvom ter njihovo razmerje do šolske mladine. Iz poročila je bilo razvidno, da je izvršilni predpis zlasti pisarniško delo šolskim voditeljem zelo pomnožil. Prihodnje zborovanje (občni zbor), bo dne 4. oktobra t. l. v Idriji.

Letna poročila. Uredništvo »Slovenskega Učitelja« je dobilo na ogled izvestja nekaterih srednjih in ljudskih šol.

Človek te vrste knjižice rad in z veseljem vzame v roke, saj ga zanimlje to in ono, osobito pa napredek učencev. Ko smo pregledovali razna izvestja, smo opazili, da ima odličnjake zaznamovane z debelimi črkami samo letno poročilo kn.-šk. gimnazije v Št. Vidu nad Ljubljano in pa poročilo deške ljudske šole v Novem mestu. Ta hvalevredni običaj naj bi se zapovedal nanovo po vseh šolah. Zakaj bi pridnim in odličnim dijakom jemali to malenkostno — zraven pa velevažno in pomenljivo plačilo! Čast, komur čast; plačilo, komur plačilo! Krepkih nagibov za pridnost in rednost mladini ni treba jemati, ampak skrbeti je treba zanje, iskati jih je treba. Ne vemo, komu je svoj čas prišlo na misel, da je predlagal in tudi prodril s predlogom, naj se odličnjaki skrivajo javnosti; kdorkoli je bil ta modrijan — pametno ni ravnal. — Starejšim se dajejo odlike, stari, osiveli možje se pehajo za raznimi križci, otroku pa ne privoščijo neznatnega odlikovanja. — Še danes z veseljem prebiramo stara izvestja, in gledamo, kako so napredovali v šoli tisti, ki stoje sedaj na uglednih mestih javnih in odličnih služb. Kdo se bo čez leta zmenil za učence, ki so razvrščeni z enakim tiskom po abecednem redu v naših letnih poročilih? — Naj se torej stara pedagogška lokacija z raznim tiskom zopet uvede!

Kdo naj spisuje šolsko matico? Ne, potrebno vprašanje! Kdo neki, ako ne krajni šolski svet? Saj veli tako dokončni šolski in učni red; isto trdi tudi izvršilni predpis. Ali je treba potem še kaj dvomiti, kdo naj jo sestavlja in vodi? — Stvar pa ni tako jasna. Čujmo!

Dokončni šolski in učni red res pravi, da mora krajni šolski svet sestaviti in pisati šolsko matico; toda kdo pa je krajni šolski svet? Krajni šolski svet je korporacija, obstoječa iz voditelja šole, zastopnika cerkve ter zastopnikov občine. Ker pa znaša število zastopnikov občine najmanj tri, največ pet članov, zato sestoji tudi krajni šolski svet iz pet do sedem udov. Kdo izmed teh je torej dolžan pisati šolsko matico? Na prvi hip bi vsakdo pokazal na šolskega vodite-

lja, češ, da je za ta posel gotovo najbolj usposobljen; toda § 23. š. i. u. r. pravi, da se šolski voditelj tudi kot ud krajnega šolskega oblastva ne more prisiliti za to delo. § 23., odst. 2. š. i. u. r. sicer pravi, da šolskemu voditelju ni zabranjeno za primerno plačilo prostovoljno prevzeti sestavo in pisanje šolske matice; toda vsak voditelj bi tudi za plačilo ne maral sprejeti tega opravila.

Ali naj šolsko matico sestavlja zastopnik cerkve, ki ima v svojih župniških maticah že vse potrebne in natančne podatke o šoloobveznih otrokih? Tudi župnik ni dolžan tega storiti, ker mu niti šolski in učni red, niti izvršilni predpis tega nikjer ne ukazujeta. Izvršilni predpis le pravi, da morajo cerkvena in posvetna oblastva, ki jim je poverjeno pisati rojstne in mrtvaške matice, izročiti krajnemu šolskemu oblastvu na zahtevanje brezplačno potrebne izpiske iz krstnih in mrtvaških matic z vsemi podatki. Kaj pa zastopniki občine? Če bi bil kdo tudi sposoben, kdo mu more nalagati to breme, ki je z njim združen ne le trud, temveč tudi precejšnja izguba časa? Kdo naj tedaj sestavi in vodi šolsko matico?

Čakamo odgovora.

Šolarski izleti. Katehet iz Gorenjskega piše: Pri nas se je v zadnjem času vgnezdila navada, da učiteljstvo prireja izlete z učenci in sicer tako, da jih tudi med urami za veronauk iz vsakega razreda nekaj vzamejo s seboj, ostale pa puste v šoli. Ali je to dovoljeno? Naše učiteljstvo se sicer sklicuje na nek ministerski odlok, ki pa meni ni znan. Prosim torej pojasnila.

Odg. uredn. Vaše učiteljstvo se gotovo sklicuje na § 76, odst. 3. š. i. u. r., ki pravi: »Kolikorkrat dopuščajo razmere, je prirejati s šolskimi otroci poučne izlete, ki pospešujejo učni namen«; prezrlo je pa popolnoma izvršilni predpis k temu §., ki to splošno dovoljenje zelo omejuje ter natančno določa, da sme poučne izlete dovoljevati le šolsko vodstvo, a mora celodnevne izlete vsaj tri dni poprej naznaniti okrajnemu šolskemu oblastvu. — Mogoče je sicer, da je tamošnje učiteljstvo tudi to vpoštevalo, gotovo pa se ni oziralo — ka-

kor iz poročila sklepamo — na 4. točko izvršilnega predpisa k 3. odst. § 76. š. i. u. r. (str. 43), ki pravi: »Posamezni šolski otroci se smejo izključiti od zabav in šolskih izletov samo v skrajnih primerih.« Torej, če se priredi z učenci izlet, prirediti se mora s celim razredom in ne samo z nekaterimi. Ker so celodnevni izleti združeni tudi s stroški, zato se taki izleti le redkokdaj prirejajo, znabiti vsako šolsko leto komaj enkrat. Večkrat pa se lahko prirede krajši izleti, toda tudi ti le »z uporabo posameznih učnih ur dotičnega učnega predmeta« in »s pogojem, da se s tako prireditvijo ne moti ostali pouk« (str. 43). Torej morajo ure za veronauk tudi ob slučaju krajših izletov ostati nedotaknjene.

Proti alkoholu. Na 17. glavnem zborovanju bavarskega učiteljskega društva v Landshutu, pri katerem je bilo nad 4000 udeležencev, je predaval vseučiliški profesor dr. Gruber iz Monakovega o boju proti alkoholu. Predavanje je obsegalo sledeče teze: 1. Sedanje pивske navade so največje zlo; vsled tega trpi zdravje, delavna možnost in potomstvo. 2. Pivske navade povzročujejo neizmerno zapravljalivost ljudskega čela in ljudskega premoženja. 3. Pijančevanje je vzrok neštetim prestopkom proti redu, postavi in nramnosti. Boj proti alkoholu je torej neizogibno potrebna dolžnost, da se zagotovi bodočnost narodov. Mladino moramo učiti, da bo umevala veliko zlo, ki izvira iz alkohola; vzbuditi moramo v nji trdno voljo za boj proti pivskim navadam. 4. To delo je dolžnost učiteljskega stanu. Učitelji so dolžni vsako priliko pri pouku in sestankih z roditelji v to porabiti, da pojasnjujejo škodljive posledice alkohola. Obenem morajo izključiti vse opojne pijače od šolskih prireditiv (slavnosti, izletov itd.), v kolikor je le v njihovi moči. 5. Učitelji morajo dajati sami dober zgled s popolno abstinenco, če to ne, pa vsaj s skrajno zmernostjo doma in izven doma.

Belgijski jubilej. Meseca junija je minilo 25 let, odkar je v Belgiji na krmilu sedanja katoliška vlada. Teh 25

let znači za deželo dobo najsijajnejšega razvoja, in vsak, tudi najzagrizenejši svobodomislec mora to priznati, kar je katoliška stranka v Belgiji napravila za deželo. V trgovini in industriji je Belgija v vrsti evropskih držav. Akoprav naraščajo državni stroški vsako leto, se vendar davki ne zvišajo, ker je belgijski proračun redno večji kakor stroški. Šole so v Belgiji naravnost vzorne. Vseučilišča, posebno ono katoliško v Lövenu, so najboljše na svetu. Ljudske šole in nadaljevalne šole so se pomnožile in povečale in število analfabetov je padlo od leta 1880. od 21.66 % na 8.46 %. Belgija je danes vzor vseh držav, ker je tudi jezikovno vprašanje najsrečnejše rešeno. Vse to je dosegla v mali Belgiji katoliška vlada, ki je delovala celih 25 let po strogo verskih načelih.

Francoska lajiška šola. Kako daleč je že seglo bogotajstvo in veromrznja na Francoskem, kako prekanjeno znajo ondotna oblastva zavajati katoliško prebivalstvo v zmote, kaže slučaj, ki se je dogodil v okrožju Agremont (Ain) in ki je izzval upravičeno nevoljo in razburjenje med katoličani. — Med šolskimi knjigami v ondotnem okolišču se nahaja tudi knjiga za nramstvo, ki pa naravnost tepta verski čut in versko prepričanje. Na enem mestu v tej knjigi se namreč nahaja sledeči pogovor: »Mati, kdo pa je naredil vse te lepe zvezde?«

»O tem nič ne vemo, drago dete; nekateri mislijo, da je zvezde, kakor tudi vse druge reči, ustvarilo vsemo-gočno, vsedobro in pravično bitje, ki je imenujejo Bog. Več ne vemo o njem. Ako bi to bitje res bivalo, potem bi je morali ljubiti, mu služiti . . .«

Ko so starši izvedeli za to brezbožnost, ki jo hoče francoska šola vsiljevati nežni deci, so takoj odločno protestirali. Šli so takoj k ondotnemu učitelju, naj ne uvede take knjige. Ko to ni nič pomagalo, so se obrnili do višje oblasti z zahtevo, naj se vpošteva njih versko prepričanje. Dva meseca ni bilo odgovora. Slednjič se jim je naznanilo, da ni moč ničesar izpreminjati, češ, da je bila knjiga oficijelno odobrena l. 1901. To je sicer res; a potrjena je bila prva izdaja, ki pa v njej še ni bilo zgoraj-

šnjega bogotajstva. V drugo »izboljšano« izdajo pa so vrinili omenjeno brezbožnost, kar pa francoskih šolnikov dosti ne moti. Ker so starši le še zahtevali svojo pravico, je izdala šolska oblast neko dvoumno naredbo in izjavo, ki pravzaprav uradno dovoljuje tudi ostrupljeno drugo izdajo. Pregarjani učitelji pa, ki si je priboril tolikih zaslug za šolstvo in šolsko mladino, je bil kmalu nato odlikovan.

Taka je torej tista svobodna šola, ki je ideal in vzor tudi našim zastopnikom lajške šole. Na Francoskem imajo, žal, framasoni šolsko mladino v rokah, ker so katoličani predolgo zaupali njihovim lepodonečim frazam; odtod žalostni pojavi, ki tirajo francosko ljudstvo v propad, ako ga ne bo pravočasno rešila probujena moč katoličanstva.

Pri nas zaenkrat zmaguje, hvala Bogu — krščanska misel; katoliški elementi se združujejo po vseh avstrijskih deželah, krščansko časopisje narašča in si je priborilo dostop v širšo javnost. Kljub temu pa se ne smemo veseliti, kajti nevarnost, ki preti naši mladini, še ni docela odstranjena.

Delavnice za šolsko mladino na Švedskem. Pred 20 leti je gospa Retzius ustanovila v Stokholmu »delavnico za otroke«. Tu naj bi delavski otroci koristno porabili čas med dopoldanskim in popoldanskim šolskim poukom ter čas po pouku do večera, ko se vrnejo starši od dela na dom. Opoldne dobe tudi tečno kosilo. Danes je že v Stokholmu 16, v ostali Švedski pa 72 delavnic. Postale so pravi ljudski blagoslov. Otroške delavnice so odprte vsem otrokom ljudskih šol brez razlike spola. Tu se uči mladina mizarstva, pletarstva, rezbarstva, krojaštva itd., deklice pa se uče šivanja, kuhanja, gospodinjstva in drugih ženskih del. Otrok si lahko popolnoma svobodno izbere stroko, ki mu najbolj dopade, le da mu potem ni dovoljeno preje pričeti z drugim rokodelstvom, dokler se prvega ni do dobra priučil. Tudi vlada popolna svoboda glede delavnega časa; otrok lahko dela eno uro ali dve, lahko pa tudi takoj odide. Otroci so marljivi in jih delo zelo veseli; občinstvo pa prav rado kupuje

na velikem letnem semnju izdelke. Z izkupičkom se pokrijejo stroški za obed, ki ga vsak dan dobivajo otroci in ki obstoji iz mlečne juhe, rib ali mesa in zelenjadne prikuhe. Razven tega pa ostane še toliko, da se med male delavce porazdeli vsako leto majhna dividenda, ki se na ime vsakega posamezno naloži v hranilnico. Jasno je na prvi pogled, kako neprecenljive so te delavnice v vzgojnem oziru; ne-le, da varujejo delavsko mladino slabih potov v prostem času, marveč jo tudi navajajo k marljivosti, varčnosti in samozavesti, ob enem pa jo usposobijo tudi za nadaljni gospodarski obstanek. Različni podjetniki najraje sprejemajo te gojence v svoje delavnice. Učenci, ki redno pohajajo v delavnico, so duševno mnogo bolj razviti in mnogo bolj napredujejo, nego drugi otroci. Občinstvo je otroškim delavnicam prav posebno naklonjeno in jim pošilia znatne podpore. Tudi občine in država ne štedijo s podporami. Obrtniki, ki vodijo pouk v otroških delavnicah, opravljajo to ponajveč brezplačno, ker si štejejo v srečo, da prežive vsak dan nekaj ur med veselo mladino in ji koristijo. Sicer na je samo v Stokholmu ustanov za 102 taka učitelja. Lep zgled Švedske so kmalu začeli posnemati na Finskem, Danskem, Norveškem, Francoskem, Ruskem in zadnji čas na Grškem, kjer povsodi smujejo otroške delavnice.

Mnenje nekaterih pedagogov o kaznovanju. Cicero (106—44 pred Krist.) meni: »Otroka kaznuj z besedo, pa tudi dejansko, seveda v razmerju s pregreškom ter v enakih in sličnih slučajih vedno enako. Ne kaznuj v razburjenosti!« Kvintilian (38—120 po Kr.) uči: »Nikoli se ne poslužuj telesne kazni. Palico so uvedli le zanikarni učitelji.« Najlepši zgled potrpežljivosti, ponižnosti in premagovanja daje vsem vzgojiteljem nebeški Zveličar, ki je tako mirno prenašal slabosti učencev. Vsak šolnik bi moral uvaževati besede: »Učite se od mene, ker sem krotak...!« Da pa sme vzkipeti svete nevolje tudi učitelj, pokazal je Gospod ob priliki, ko je spletel bič in pognal oskrunjevalce temeljna iz svetih prostorov. Ratichius

(1571—1635) pravi: »Vse brez sile«. Zavrne ga Kehrein: »Brez sile ne gre v življenju, najmanj v šoli«. Comenius (1592—1671) sodi: »Šola brez strahovanja je mlin brez vode«. — Najboljši način za disciplino nas uči nebeško solnce, ki vsem stvarjem pošilja vedno gorkoto in svetlobo, pogostokrat dež in veter, redkokdaj blisk in grom. — Francke (1663—1727) zahteva modro, ljubeznivo strogost.

Učni črtež jezuitov (1534) ni bil popolnoma brez kazni. Strogo pa se je vedlo, naj se gleda na to, da bo vsakdo v toliko in na tak način zadostil, v kolikor in kakor se je pregrešil. Telesna kazen je prišla šele tedaj na vrsto, če druge niso nič izdale. Tepsti z roko ali uhljati je bilo strogo zabranjeno. Edina telesna kazen je bila šiba. Navodilo pravi dalje: Kadarkoli vzgojitelj kaznuje, naj se ravna po zapovedi ljubezni; kaznjenec naj uvidi, da še ni izgubil naklonenosti učiteljeve.

V redovnih določilih šolskih bratov (1681) stoji: »Kazni redko; če kaznuješ, zataji docela samega sebe, kazni brez jeze, brez žaljenja; telesne kazni ne izvršuj nikdar med veroukom ali molitvijo, ne v učilnici, ampak na stanovanju.«

Basedow (1723—1790) dovoljuje kaznen prav malokdaj. Telesno kaznen popolnoma izključuje; palica je po njegovem mnenju priporočljiva samo pri otrocih v 3. in 4. letu, če so trmoglav.

Salzmann (1744—1811) je povedal veliko resnico, da naj učitelj ali vzgojitelj išče vzrok za vse nečednosti in napačne goiencev — sam pri sebi.

Overberg (1754—1826) je spisal večjo razpravo o plačilu in kazni, ki je polna miline in krščanske ljubezni.

Ljudsko šolstvo v Avstriji. V celi Avstriji je 69.555 ljudskošolskih učiteljev in učiteljic. En učitelj pride na Češkem na 278 prebivalcev, na Moravskem na 286, v Dolenji Avstrijski na 295, na Predarlskem na 309, na Solnograškem na 310, na Tirolskem na 324, na Koroškem na 353, na Gorenjem Avstrijskem na 414, na Štajerskem na 445, v Šleziji na 462, na Goriškem na 493, v Trstu na 548, v Bukovini na 578, v Galiciji na 644, na Kranjskem na 685, v Istri na 831 in v Dalmaciji na 863 prebivalcev. Smo pač pri nas še daleč za drugimi deželami.

Dečki kuharji. Na Norveškem so v šolarskih kuhinjah uvedli poizkus, da se tudi dečki uče kuhanja. In pri nas! Saj se niti dekleta ne uče!

GLASBA IN SLOVSTVO.

Iv. Grafenauer: Zgodovina novejšega slovenskega slovstva. Založila Katedralna Bukvarna. Ljubljana 1909. Knjiga, ki jo je spisal marljivi profesor Grafenauer, bo vrlo dobro služila srednješolski mladini, ustregel je pa z njo tudi splošni želji izobraženstva slovenskega. Cena broš. knjigi 2 kroni.

Zemljepis za srednje šole. Naučno ministrstvo je dovolilo uporabo učne knjige: »Pajk Milan, Zemljepis za srednje šole, I. del. V Ljubljani 1909. Katoliška tiskarna.« Cena sešiti knjigi 1 K 30 h, vezani 1 K 80 h.

Dr. Jos. Tominšek: Aforizmi o klasičnem pouku. Ponatis iz izvestja I. drž. gimnazije, 1909.

Knjige »Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora« za l. 1908 so dobili naročniki šele koncem julija t. l. Prejeli so sledeče publikacije:

Pedagogijska Enciklopedija. Knjiga II. Sveska XIII.: Načela — Obuka slijepaca.

Uvod u eksperimentalnu psihologiju. Napisao dr. Pajo R. Radosavljević. S mnogo slika i tabela.

Sreća u nesreći. Pripovijest iz Herceg-Bosne. Za hrvatsku mladež napisao Ivan Klarić.

Velike zgodbe sv. pisma stare in nove zaveze, ki jih je priredil Jožef Volc, so potrjene kot učna knjiga v ljubljanski škofiji. Škofijski list je obja-

vil potrjenje z nastopno pripomnjo: »Ko se čč. gg. katehetje na to knjigo opozarjajo, se jim obenem naznanja, da je s tem zaukazana uporaba te knjige na meščanskih šolah in v 4. razredu ljudskih šol ljubljanske škofije.«

Družba sv. Mohorja šteje letos 85.443 udov. Število članov se je pomnožilo za okroglo 1200, in sicer največ na Goriškem.

Engelbert Gangl: **Zbrani spisi za mladino**. I. zvezek. Pripovedni spisi. V Ljubljani 1909. Natisnila »Učiteljska tiskarna«. Cena 1 K, s poštnino 16 v. več. Lepa knjižica po obliki in vsebini. Ne moremo nič reči čeznjo. G. pisatelj jo zna vrezati večinoma prav za mladino, v ljubkem, otroškem jeziku. Drugi del »Črtice« pa nimajo kaj v sebi. — Čudimo se le, da g. pisatelj drugače piše, drugače govori. Spisi njegovi, vsaj v tej knjižici, so tuintam posejani s prav lepimi verskimi motivi, — zadnjič enkrat pa je na zborovanju abiturientov udaril na uprav nasprotno struno rekoč: »Šolstvo se mora osvoboditi vseh verskih motivov« Zakaj enkrat tako, drugič drugače? . . .

Gedanken und Ratschläge, gebildeten Jünglingen zur Beherzigung. P. Adolf von Doss S. J. 17. Auflage. Freiburg und Wien 1909. Herdersche Verlagshandlung. K 2'88, geb. K 4'32.

Šedemnajsta izdaja te knjige svedoči, da še ni izgubila privlačne sile pri mladini. Je pač mnogo enakega slovestva v knjigotržtvu; za dijaštvo in za mladeniče sploh je pa vendar težko najti kaj bolj primerne. Knjiga obsega 172 premišljevanj, ki v mični obliki uče, navdušujejo, zabavajo mlado srce. Prvi del ima namen na duši mrtvega mladeniča obuditi; drugi del utrjuje mladostnega bojvnika zoper mike in nagibe zapeljivega sveta in strasti; v tretjem

delu se opisujejo čednosti, ki naj dičijo mlado srce. Zadnja poglavja poučujejo o izvolitvi stanu.

Erziehe zur Keuschheit! Separat-
abdruck aus der Katechetik und Methodik von Dr. M. Gatterer S. J. Innsbruck, Fel. Rauch, 1909.

Najvažnejša, pa najtežavnejša točka pri mladinski vzgoji — je skrb za neomadeževano čistost, problem, ki ga novodobni modrijani in protikrščanski vzgojitelji gotovo nikdar ne bodo povolino rešili. Prof. Gatterer daje v tem zvezku navodila, kako naj zlasti katehet na podlagi katoliških načel poučuje mladino, da se bo mogla ohraniti na poti poštenosti in čistosti. Pisatelj zavrača z jasnimi zgledi pretirane zahteve nekaterih pedagogov, ki so zadnji čas vsiljevali svojo zavoženo teorijo ozir seksualnega vprašanja in priporočali, da treba mladino o teh vprašanjih zadostno poučiti. Tudi matere najdejo v Gattererjevi brošuri pojasnila, kako naj poučujejo svoje hčerke. Zvezek naj bi si eskrbeli vsi bogoslovci in katehetje.

Das religiöse Leben. Ein Begleitbüchlein mit Ratschlägen und Gebeten zunächst für die gebildete Männerwelt. Von T. Pesch S. J. Schmalformat (XVI u. 592), Freiburg & Wien, 1909. Herdersche Velagsbuchhandlung. Vezana knjižica 1 K 92 v.

Marsikdo povprašuje, kje bi se dobila primerna, jedrnata, tečna molitvena knjižica za mladeniče in može. Evo zgoraj omenjene! Drobna, lepa, bogata po vsebini, ustrezajoča v vsakem oziru. Poizkusi, pa se boš prepričal! Knjižica, pisana sicer v nemškem jeziku, bo postala tvoja stalna spremljevalka. Razširjena je že v 100.000 izvodih in je tiskana na takozvanem »Dünndruckpapier«-ju.

„Slovenski Učitelj“ izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 K. Rokopisi učiteljske stroke naj se pošiljajo c. kr. učitelju Jož. Novaku, Idrinja; rokopisi za „Katehetski vestnik“ pa katehetu A. Čadežu, Semeniške ulice 2 v Ljubljani. Naročnino in reklamacije sprejema: Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.

Urednika: **J. Novak** in **A. Čadež**. Tiska Kat. Tiskarna. Obl. odgovoren: Iv. Rakovec.

